

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

בעניין: המנוחה ז"ל

המבקשות: 1. התובעת 1

2. התובעת 2

ע"י ב"כ עו"ד שמואל כהן

נגד

המשיבים/המתנגדים: 1. הנתבע 1

2. הנתבע 2

3. הנתבע 3

4. הנתבע 4

ע"י ב"כ עו"ד דיקלה טוטיאן זייד

פסק דין

1. בעניינה של המנוחה ז"ל (להלן: "המנוחה") הוגשו שלוש התביעות הבאות הדורשות הכרעה

בפסק דין זה:

ת"ע 23046-05-15 בקשה לצו קיום צוואה בעדים מיום 22.9.13 שהוגשה על ידי התובעות (להלן: "הבנות" ו/או "המבקשות").

ת"ע 23110-05-15 התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה שהוגשה על ידי הנתבעים (להלן: "הבנים" ו/או "המתנגדים").

ת"ע 57167-06-19 בקשה למתן צו ירושה אחר עזבון המנוחה שהוגשה על ידי המתנגדים.

א. רקע עובדתי וההליכים המשפטיים

2. המנוחה הותירה אחריה 6 ילדים: 2 בנות (התובעת 1 והתובעת 2) ו-4 בנים (הנתבע 1, הנתבע 2, הנתבע 3 והבן הנוסף). הנתבע 4 הינו בנו הביולוגי של בעלה המנוח של המנוחה. אין מחלוקת כי המנוחה ראתה בנתבע 4 כבנה המאומץ (חרף שלא היו הליכי אימוץ רשמיים לגביו). הנתבע 4 נכח בכל הדיונים בהליכים בפני. כל ילדי המנוחה, למעט הבן הנוסף, הינם צדדים להליכים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1
- 2
- 3 הצדדים כולם מתארים יחסי משפחה חזקים והדוקים וקשר חיובי בין הצדדים למנוחה ובין
- 4 הצדדים ובני משפחותיהם עצמם במשך שנים ארוכות מאוד. **נקודת המפנה ביחסים שבין**
- 5 **הצדדים החלה בחודש 7/2013.** ביום 8.7.13 אושפזה המנוחה בבית חולים והחלו להיווצר
- 6 מחלוקות בין הילדים לגבי אופן הטיפול בה.
- 7
- 8 **4. המתנגדים** טוענים כי התדרדרות היחסים הייתה לאחר שהמנוחה לקתה באירוע מוחי
- 9 ואושפזה בבית החולים והחלה התדרדרות ביכולותיה הקוגניטיביות. הבנים טוענים כי הייתה
- 10 תמימות דעים בין הצדדים כי המנוחה צריכה סיוע מילדיה, אולם המחלוקת שהתפתחה בין
- 11 הצדדים הייתה בשאלה מי יצטרף לחשבונות הבנק של המנוחה בכדי לסייע לה בפן הכלכלי.
- 12 המתנגדים טוענים כי הבנים רצו ששני ילדים יצטרפו לחשבונות, בעוד המבקשות רצו כי רק
- 13 התובעת 2 תצטרף לחשבונות המנוחה.
- 14 **המבקשות** מסכימות כי אכן זוהי נקודת המפנה ביחסים בין הצדדים. אולם לטענתן המנוחה
- 15 לא לקתה באירוע מוחי באירוע המדובר אלא אושפזה בבית החולים שיבא למשך לילה בודד.
- 16 לטענתן, אין מדובר באירוע שהוביל להתדרדרות במצבה הבריאותי של המנוחה, אלא בניסיון
- 17 של הבנים לנצל את ההזדמנות בכדי להשתלט על רכושה של המנוחה.
- 18
- 19 **5. ביום 18.7.13, 10 ימים לאחר אשפוזיה של המנוחה בבית החולים וכחודשיים לפני עריכת**
- 20 **הצוואה, הצטרפו הנתבע 1 והנתבע 2 לחשבונות המנוחה בבנק --- ובבנק --- (להלן: "חשבונות**
- 21 **המנוחה").**
- 22 **המתנגדים** טוענים כי הצטרפו לחשבונות המנוחה בהסכמת כלל הבנים ובכדי "למנוע את
- 23 ריקונו של החשבון על ידי המבקשות". לטענתם, התגלה להם כי המבקשות משכו כספים מתוך
- 24 החשבונות שלא לצרכיה של המנוחה.
- 25 **המבקשות** טוענות כי הצטרפות המתנגדים לחשבונות המנוחה הייתה צעד אחד מיני רבים
- 26 בניסיונם להשתלט על רכוש המנוחה.
- 27
- 28 **6. בחודשים 8-12/2013 התקיימו מספר אירועים אשר יש להם חשיבות להבנת הרקע העובדתי**
- 29 **והדינמיקה המשפחתית. מאירועים אלה החלה להתפתח רמת סכסוך קשה בין הצדדים, חוסר**
- 30 **תקשורת עז בין הבנים לבנות ובפרט שימת המנוחה בלב הסכסוך בין הצדדים.**
- 31
- 32 **7. בחודש 8/2013 הגישה המנוחה בקשה לצו הרחקה כנגד בנה הנתבע 1 (ה"ט 32618-08-13).**
- 33 הצדדים לא פירטו על תוכן ההליך (התיק אינו מונח בפני מותב זה).
- 34
- 35

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

8. **ביום 22.9.13 ערכה המנוחה צוואה בפני עדים (להלן: "הצוואה").** העדה, עורכת הצוואה, עו"ד --- (להלן: "עו"ד עדת הצוואה") והעדה, שהייתה גם המטפלת של המנוחה, הגב' --- (להלן: "המטפלת"). במסגרת הצוואה הותירה המנוחה את כל רכושה לשתי בנותיה, התובעות, בחלקים שווים. הצוואה נחתמת בהוראת המנוחה כי: **"מלבד שתי בנותיי האהובות, אינני מורישה דבר לאף אחד, זהו רצוני, כבדו אותו."**
9. בסוף הצוואה נרשם כי בסמוך לעריכת הצוואה ולבקשת עו"ד עדת הצוואה נערך למנוחה אבחון פסיכוגריאטרי על ידי ד"ר אלי מזרחי לפיו "נמצאתי באופן ברור עצמאית, צלולה ומיושבת בדעתי וללא כל השפעה בלתי הוגנת עלי מצד כשלהו" (כך מופיע בלשון הצוואה) (טעות הסופר במילה כלשהו הינה כמופיע בצוואה) (להלן: **"התעודה הרפואית של ד"ר מזרחי"**). התעודה הרפואית צורפה לכל אחד משלושת ההעתיקים של הצוואה. המתנגדים טוענים כי התעודה הרפואית של ד"ר מזרחי הינה מיום החתימה על הצוואה ונערכה בדירת המנוחה ובנוכחות המבקשות.
10. **ביום 7.10.13** הגישה המנוחה תביעה כנגד בניה הנתבע 1 והנתבע 2 למתן פסק דין הצהרתי כי: **"לתובעת בעלות בלעדית בחשבונותיה... וכן להורות לנתבעים לסור מחשבונותיה של התובעת לאלתר לאחר שנכנסו כשותפים שלא כדין" כלשון התביעה (תמ"ש 13386-10-13).**
11. **ביום 6.11.13** הגישה המנוחה בקשה נוספת למתן צו הגנה משני בניה, הנתבע 1 והנתבע 2 (ה"ט 10476-11-13) ולאחר ששמעתי אותה בדיון בפני ניתן צו הגנה במעמד צד אחד. יצויין כי בדיון התייצבה המנוחה לבדה, אולם ביקשה "שהבת שלי תיכנס כי אני מבולבלת, שתסביר לי". בתה, התובעת 2, הצטרפה לפיכך לדיון. בתום הדיון ניתן צו האוסר על כניסת הנתבע 1 והנתבע 2 לדירתה של התובעת 2, שם שהתה המנוחה באותה העת. לדיון **ביום 13.11.13 הנתבע 1** והנתבע 2 לא הופיעו, ועל כן הוריתי על הרחבת הצו כך שיחול גם על דירת המנוחה בתל אביב. בדיון שנקבע **ליום 18.11.13** התייצב הנתבע 2 בלבד (המנוחה וב"כ לא התייצבו על אף שהגיון נקבע בנוכחותן), והוריתי על מחיקת הבקשה וביטול הצו. במסגרת פסק הדין ציינתי כי "ניכר כי גם לגופו של עניין ולאחר שמיעת המבקשת ושמיעת המשיב היום, כי מדובר בסכסוך כספי משפחתי ולא עניין המתאים לצו הגנה".
12. **ביום 24.11.13** הגישה המנוחה בקשה נוספת לצו למניעת הטרדה מאיימת כנגד הנתבע 1 והנתבע 2 (ה"ט 44417-11-13). בדיון בפני **ביום 9.12.13** ניתן פסק דין בהסכמת הצדדים ומבלי לוותר על אף טענה בתיקים הרכושיים, לפיו לא ניתן צו אולם הנתבע 1 והנתבע 2 התחייבו שלא להטריד את המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

13. **ביום 25.11.13 הגישו הנתבע 1 והנתבע 2 בקשה דחופה למינוי אפוטרופוס על גופה ורכושה של המנוחה (א"פ 47818-11-13).** ביום 18.12.13 התקיים בפני דיון במהלכו דיברתי ביחידות עם המנוחה (הוריתי כי הצדדים וב"כ לא ינכחו בעת שיחתי עם המנוחה, ורק המנוחה וב"כ היועמ"ש נכחו עימי באולם). לאחר מכן הוריתי על הגשת חוות דעת על ידי מומחה מטעם בית משפט ומיניתי את פרופ' נוי (להלן: **"חוות דעת של פרופ' נוי"**) לצורך בחינת מצבה של המנוחה. יצויין כי ההליכים בתיק היו קשים ביותר וניכרה בהן רמת הסכסוך הגבוהה בין הצדדים.
14. **במסגרת ההליך למינוי אפוטרופוס הגישו המבקשות ביום 18.12.13 תעודה רפואית שניה שנערכה על ידי פרופ' אדונסקי (להלן: **"התעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי"**).** המבקשות טוענות כי ממצאי התעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי היא כי במועד הליכי האפוטרופסות (ושלושה חודשים לאחר עריכת הצוואה), המנוחה הייתה כשירה לצוות ומצטטות מתוך התעודה הרפואית את הקביעה כי: **"האישה ברת שיפוט והחלטה באופן מלא לגבי החלטות גוף ורכוש"**. המתנגדים טוענים כי התעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי העלתה אף היא כי חלה ירידה קוגניטיבית אצל המנוחה, אולם היא הוגדרה כירידה 'קלה'. המתנגדים טוענים כי אף בבדיקה זו נכחה התובעת 2 אשר אף שילמה את שכרו של פרופ' אדונסקי.
15. **ביום 9.12.13 הגישה המנוחה תביעה לצו עשה כנגד הנתבע 1 והנתבע 2 לגרוע עצמם לאלתר מחשבונות הבנק שלה ולמתן צו מניעה מלעשות כל פעולה בחשבונות הבנק (תמ"ש 17732-12-13).**
16. **ביום 6.3.14 הוגש תסקיר מטעם אגף הרווחה ב--- במסגרת התיק למינוי אפוטרופוס (א"פ 47818-11-13) (להלן: **"התסקיר"**).** במסגרת התסקיר, תחת הפרק של **"הערכה המשפחתית"** נרשם כי **"מדובר במשפחה חמה ומלוכדת... המהפך החל בחודש יולי 13 כאשר האם אושפזה בבית החולים עקב חשש לאירוע מוחי"**. בתסקיר מתואר כי לאחר שהמנוחה שוחררה מבית החולים היא עברה להתגורר אצל הבת התובעת 2. בתסקיר ניתן תיאור תמציתי לסכסוך שהתפתח בין הצדדים: **"לדברי האחים (הנתבע 2, הנתבע 1 והנתבע 3), במרוצת הזמן, הבינו שהתובעת 2 מעוניינת להעביר את האם לבית אבות ולהיות שותפה בחשבון הבנק שלה. הם שמו לב שמחשבונה של האם נלקחו כספים באמצעות כרטיס האשראי של האם. לדבריהם, אמם מעולם לא השתמשה בכרטיס האשראי להוצאת כספים. האחים הציעו לתובעת 2 שאחד מהם יכנס כשותף איתה לחשבון של האם אך היא סרבה. בהמשך התובעת 2 הציעה שהאחות התובעת 1 תיכנס לחשבון, ואז הם סרבו לכך. לאחר שראו שיש חריגות בחשבונה של האם הגישו תלונה במשטרה. מכאן התחילו האשמות הדדיות בין האחים לאחיות ומערכת היחסים הטובה שאפיינה את המשפחה התחילה להיסדק. הפגישה עם הנתבע 2, הנתבע 1 והנתבע 3**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

הייתה טעונה ומלאת כעסים. הם חשים נבגדים ושלא נותנים להם לראות את האם. "חטפו אותה בלילה" לדבריהם".

17. התסקיר מתאר גם את תחושותיהן של הבנות: "התובעת 2 ציינה בפני את כעסה הרב על כך שמאשימים אותה בגניבה. מרגישה "נבגדת" ע"י האחים. התובעת 1 ציינה שגם היא נפגעה קשות מהאחים כאשר "האשימו" את התובעת 2 בגניבת 7000 ₪ מחשבונה של האם. התובעת 1 מרגישה כעס גדול על התנהגותם של האחים כלפי התובעת 2 ואומרת: "התובעת 2 היא מלאך, היא זו שלכדה ונתנה מזמנה לכל האחים, זו בושה מה שעושים, היא שקטה ועל כן אני נלחמת בשבילה".

18. התסקיר מציין כי "מהשיחה עם הקשישה ניתן להתרשם כי מבינה את מצבה ויכולה להפעיל שיקול דעת. מביעה את רצונה להישאר בביתה של הבת התובעת 2 ואינה מעוניינת כי יתמנה לה אפוטרופוס". ועל כן התסקיר נחתם בהמלצה כי: "לאור ההתרשמות והתעודה הרפואית, מומלץ שלא למנות בשלב זה אפוטרופוס למנוחה". עוד הומלץ כי הצדדים יפנו יחד להליך גישור על מנת לשקם את הקשרים המשפחתיים.

19. ביום 27.3.14 הוגשה חוות דעתו של המומחה פרופ' נוי במסגרת תיק א"פ 13-11-47818 בה נקבע כי: "גב' ----- בת 77 שנים אשר ברקע מחלת לב מסתמית משמעותית וכן עדות לפגיעה גם בכלי דם מוחיים וניוון תאי. ישנה ירידה קלינית קוגניטיבית משמעותית כאשר במיוחד בתפקודים המורכבים יותר (executive functions) בולט העדר יכולת לבצעם. בשקלול של האמור לעיל אני קובע שיש כיום צורך במינוי אפוטרופוס על גוף ורכוש כאחד וכי אינה כשירה לביצוע פעולות משפטיות כיום".

20. ביום 28.3.14 ובהתאם לאמור בחוות דעתו של פרופ' נוי ביקשתי קבלת הבהרה מטעם העו"ס איזו תעודה רפואית עמדה לפניה לצורך עריכת התסקיר. ביום 23.4.14 הוגשה הבהרה לפיה התעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי עמדה לפני העו"ס בלבד, ואילו חוות דעתו של פרופ' נוי הוגשה לבית המשפט רק לאחר הגשת התסקיר.

21. ביום 9.6.14 ניתן פסק הדין בתיק האפוטרופוסות במסגרתו הוריתי כי: "לאור חוות דעת פרופ' נוי מיום 18.3.14, שמיעת הצדדים, שמיעת הגב' ----- אישית ועמדת ב"כ היועמ"ש רווחה, יש צורך למנות אפוטרופוס על גוף ורכוש החסויה. לאור המצב המשפחתי ומאחר וגם קיימת תמימות דעים בין כל בני המשפחה, יש מקום להורות על מינוי אפוטרופוס חיצוני". על כן הוריתי על מינויה של עו"ד רויטל מגל כאפוטרופוס על גופה ורכושה של המנוחה. במסגרת צו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 המינוי הוריתי כי האפוטרופוס תבחן באופן מיידי את עניין מקום מגוריה של המנוחה וכן את
- 2 מצב נכסיה של המנוחה ותתן עמדתה בעניין התביעות הנוספות שהוגשו.
- 3
- 4 22. **ביום 20.7.14** עברה המנוחה להתגורר מביתה של הבת התובעת 2 שם שהתה כשנה, לבית גיל
- 5 הזהב בתל אביב. המבקשות טוענות כי המעבר לבית גיל הזהב היה לבקשתה של המנוחה.
- 6
- 7 23. **ביום 15.9.14 המנוחה הלכה לבית עולמה בגיל 78.**
- 8
- 9 24. **ביום 7.10.14** הגישה עו"ד מגל, אשר מונתה כאפוטרופסית על גופה ורכושה של המנוחה, בקשה
- 10 למינויה כמנהלת עזבון המנוחה (ת"ע 14-10-15684). לאחר שהתקיים דיון במעמד הצדדים
- 11 במהלכו היה ניכר כי קיימת תמימות דעים על כך שיש צורך למנות מנהל עזבון, אולם הייתה
- 12 מחלוקת עזה בין הצדדים לגבי זהות מנהל העזבון, הוריתי כי מבלי להטיל כל דופי בהתנהלות
- 13 של עו"ד מגל, מצאתי כי בנסיבות שנוצרו יש להורות על מינוי מנהל עזבון נייטרלי והוריתי
- 14 **ביום 18.5.15** על מינוי של עו"ד שמעון פרץ כמנהל עזבון זמני.
- 15
- 16 25. **ביום 21.10.14** ניתנה הוראה לב"כ המנוחה בתמ"ש 13-10-13386 ובתמ"ש 13-12-17732
- 17 להבהיר האם יש מקום להמשך ניהול ההליכים לאור פטירתה של המנוחה. לאחר שלא הוגש
- 18 דבר הוריתי ביום 11.11.14 על סגירת התיקים.
- 19
- 20 26. יצויין כי הבקשה למתן צו ירושה הועברה לבית המשפט מהרשם לענייני ירושה רק ביום
- 21 26.6.19 במסגרת היערכות לקראת כתיבת פסק הדין, וזאת חרף מספר החלטות שניתנו בעניין
- 22 (ראו: החלטה מיום 24.2.16, החלטה מיום 10.7.16).
- 23
- 24 27. בקדם משפט שהתנהל בפני ביום 24.2.16 הוריתי כי לאור המחלוקות בין הצדדים יש מקום
- 25 למינוי מומחה רפואי לבחינת מצבה הרפואי של המנוחה במועד עריכת הצוואה (22.9.13). על
- 26 כן הוריתי על מינויו של ד"ר פלדינגר לבחינת יכולתה של המנוחה להבין בטיב הצוואה ליום
- 27 עשייתה (להלן: "**חוות הדעת של פרופ' פלדינגר**"). **חוות הדעת של פרופ' פלדינגר הוגשה ביום**
- 28 **10.7.16**. בסיכום חוות הדעת צויין כי: "**הנני סבור שבתאריך הרלבנטי יכלה להבין בטיבה של**
- 29 **הצוואה**".
- 30
- 31 28. יצויין כי ההליכים לפני התנהלו בעצימות גבוהה, כאשר הצדדים היו במחלוקת על כל דבר
- 32 וענין, הדיונים לוו בהפרעות והערות ממי מהצדדים וההליכים נמשכו למעלה מ-4 שנים. לשם
- 33 השלמת התמונה יצויין כי ההליכים התארכו עוד לאחר שבתום ההוכחות נעתי לבקשת
- 34 המתנגדים להביא ראיות הזמה המתייחסת לאירוע הסרטת הצוואה (ראו: החלטה מיום

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

21.1.18 על בקשת המתנגדים לביצוע דגימת קול ובדיקה על ידי ספקטוגרף). עוד על כך יפורט בהמשך.

29. בתיקים התקיימו 9 דיונים מתוכם 7 דיוני הוכחות בהם נשמעו עדים רבים והוגשו סיכומים בכתב, לרבות סיכומי תשובה מטעם המתנגדים. בהתאם לכך, ניתן כעת פסק הדין.

ב. תמצית טענות הצדדים

טענות המתנגדים

30. המתנגדים טוענים כי יש לדחות את הבקשה למתן צו קיום צוואת המנוחה מיום 22.9.13 וכי יש להורות על מתן צו ירושה. לטענתם, במשך כל ימי חייה המנוחה חפצה כי רכושה יחולק באופן שווה בין כל ילדיה, כולל הנתבע 4, לכל הפחות עד השנה וחצי האחרונות לחייה. יצויין כי בפועל, הנתבע 4 אינו מוזכר בבקשה למתן צו ירושה מאחר ואינו בנה הביולוגי של המנוחה והבקשה לצו ירושה מתייחסת ל-6 ילדיה של המנוחה.

31. המתנגדים טוענים כי עד לחודש 7/2013 בו לקתה המנוחה באירוע מוחי, כשנה וחודשיים לפני פטירתה של המנוחה, היחסים בין כל בני המשפחה למנוחה וכן בינם לבין עצמם היו טובים וכל בני המשפחה לקחו חלק בטיפול וברוחות המנוחה. המתנגדים טוענים כי ההסבר לשינוי הקיצוני שחל ברצון המנוחה דווקא בשנה וקצת האחרונות לחייה, והדרת ארבעת בניה והנתבע 4 מצוואתה (כשהנתבע 4 הסתלק מירושת אביו לטובתה של המנוחה), הוא תוצאה של השפעה של המבקשות והשתלטותן על המנוחה.

32. המתנגדים טוענים כי עם התדרדרות במצבה הקוגניטיבי של המנוחה הסכימו הצדדים כי המנוחה זקוקה לסיוע בניהול העניינים הרפואיים והכלכליים שלה ואז החל הסכסוך בין הצדדים. לטענתם המבקשות עשו כל אשר לאל ידן להשתלט על המנוחה ועל רכושה. לטענתם, התובעת 2, ביקשה להצטרף לבדה לחשבונות המנוחה בעוד יתר האחים ביקשו כי לפחות עוד אח/אחות אחד יצטרפו אף הם. בעקבות כך החלה התובעת 2 במסע שכנועים כנגד הבנים והרחקת המנוחה מבני משפחה.

33. המתנגדים טוענים כי ביום עריכת הצוואה ביום 22.9.13 המנוחה לא הייתה כשירה לצוות, לא ידעה להבחין בטיבה של הצוואה ועל כן הצוואה בטלה. המתנגדים טוענים כי עריכת הצוואה הייתה במקביל להליך מינוי אפוטרופוס לגוף ולרכוש של המנוחה, תוך ששני הצדדים מסכימים כי אין למנוחה כשרות קוגניטיבית. לטענתם, התעודה הרפואית של ד"ר מזרחי נערכה בדירת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 המנוחה ובנוכחות המבקשות ועל כן יש לתהות על אמינות התעודה הרפואית. בנוגע לתעודה
- 2 הרפואית של פרופ' אדונסקי המתנגדים טוענים כי התובעת 2 נכחה בבדיקה ושילמה את שכרו
- 3 של פרופ' אדונסקי.
- 4
- 5 34. המתנגדים טוענים כי במועד עריכת הצוואה הייתה השפעה בלתי הוגנת על המנוחה מצידן של
- 6 המבקשות, בשל תלות מקיפה ויסודית של המנוחה בהן עד כדי שלילת רצונה החופשי של
- 7 המנוחה. לטענתם, המבקשות הרחיקו את המנוחה מסביבתה הטבעית ובודדו אותה
- 8 ממשפחתה וממכריה עת העבירו את המנוחה ל--- כשהיא חסרת יכולת להתנייד באופן עצמאי.
- 9
- 10 35. המתנגדים טוענים כי המנוחה הייתה במצב של מוגבלות פיזית, ירידה קוגניטיבית והעדר
- 11 עצמאות. שילוב זה גרם לה להיות נכונה בקלות לחתום על צוואה לטובת הבנות בלבד. לטענתם,
- 12 למנוחה הייתה תלות מקיפה ויסודית במבקשות, בפן הרפואי, המשפטי והנפשי כאחד, תלות
- 13 פיסית והשלטת טרור ופחד עליה תוך הפרדתה מבניה בשנותיה האחרונות.
- 14
- 15 36. המתנגדים טוענים כי המבקשות היו מעורבות בהכנת הצוואה. המתנגדים טוענים כי כלל
- 16 ההליכים המשפטיים שהתנהלו בין המנוחה לנתבע 1 או הנתבע 2 היו בהשפעתן של המבקשות
- 17 ובאמצעותן. לטענתם, עו"ד עדת הצוואה נשכרה על ידי המבקשות, מבלי שהכירה את הבנים
- 18 ועל כן סברה כי המבקשות הינן גורם מיטיב בחייה של המנוחה. לטענתם, המבקשות נכחו בעת
- 19 עריכת הצוואה ובעת עריכת התעודה הרפואית של ד"ר מזרחי שצורפה לצוואה.
- 20
- 21 37. המתנגדים עותרים כי תתקבל תביעתם למתן צו ירושה למנוחה ועזבונה יחולק בין כל ילדיה
- 22 בחלקים שווים.
- 23

טענות המבקשות

- 24
- 25
- 26 38. המבקשות טוענות כי יש ליתן צו קיום לצוואת המנוחה מיום 22.9.13 הואיל ומדובר בצוואתה
- 27 היחידה והאחרונה של המנוחה והיא משקפת את רצונה האמיתי, ויש לדחות את התנגדות
- 28 הבנים ואת בקשתם לצו ירושה.
- 29
- 30 39. המבקשות טוענות כי יש לדחות את הטענה בדבר העדר כשירות המנוחה לצוות לאור 2
- 31 התעודות הרפואיות הן של ד"ר מזרחי שבדק את המנוחה בזמן אמת והן של פרופ' אדונסקי
- 32 שבדק את המנוחה במסגרת תיק האפוטרופסות, וכן לאור 2 חוות הדעת הן של פרופ' נוי שמונה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

על ידי ביהמ"ש כמומחה בתיק האפוטרופוסות והן חוות דעתו של ד"ר פלדינגר שקבע כי המנוחה
יכלה להבין בטיבה של הצוואה בעת עריכת הצוואה.

40. לטענת המבקשות, חוות דעתו של פרופ' נוי במסגרת תיק האפוטרופוסות היא הראיה היחידה
המעידה על התדרדרות במצבה הקוגניטיבי של המנוחה שיש בו רלוונטיות לשאלת כשירותה
של המנוחה לצוות, אולם חוות הדעת עצמה מציינת כי מדובר בהיעדר כשירות נכון ליום הגשת
חוות הדעת ביום 27.3.14, ואין בה בכדי להעיד על כשירותה של המנוחה לצוות ביום עריכת
הצוואה, כחצי שנה קודם לכן. כמו כן המבקשות טוענות כי אין בעצם מינוי אפוטרופוס למנוחה
בכדי להוביל למסקנה שצוואה שנערכה כ-8 חודשים לפני המינוי פסולה מחמת חוסר כושר
לצוות.

41. המבקשות טוענות כי הדרת הבנים מצוואת המנוחה הינה כל כולה בשל התנהגותם של הבנים
כלפי המנוחה. לטענתן, הנתבע 1 והנתבע 2 עשו הכל על מנת להשתלט על רכושה של המנוחה
בשנתה האחרונה לחייה, והמנוחה התאכזבה מהתנהלות הבנים ובחרה להרחיקם מחייה
ומצוואתה. לטענתן, כעסה של המנוחה עולה באופן ברור מ-4 התיקים שהמנוחה ניהלה כנגד
הנתבע 1 והנתבע 2, וממילא אין הצוואה חייבת לעמוד במבחן ההגיון אלא במבחן אמיתות רצון
המצווה בלבד.

42. המבקשות טוענות כי יש לדחות את טענות המתנגדים להשפעה בלתי הוגנת הואיל והמבחינים
שנקבעו בפסיקה לא מתקיימים במקרה דנן: המבקשות טוענות כי המנוחה הייתה עצמאית
והתגוררה בגפה במועד עריכת הצוואה; המנוחה לא הייתה מנותקת מאף אחד למעט מהבנים
– כאשר הנתק היה תוצאה של רצונה של המנוחה; לא הוכחה כל תלות של המנוחה במבקשות
והסיוע שניתן למנוחה על ידן היה בגדר "כיבוד הורים" ולא כי המנוחה נזקקה לסיוע זה.

43. המבקשות טוענות כי אין שום ראיה על מעורבות מי מהן בעריכת הצוואה על ידי המנוחה.
נהפוך הוא, לטענתן הן לא ידעו כלל על עריכת הצוואה וכאשר המנוחה סיפרה להן על עריכת
הצוואה הן ניסו להניא אותה מכך. כמו כן, המנוחה קיבלה ייעוץ משפטי עצמאי ובלתי תלוי
בעריכת הצוואה ע"י עו"ד עדת הצוואה אשר ייצגה את המנוחה בהליכים המשפטיים שניהלה
המנוחה כנגד המתנגדים.

ג. דיון והכרעה

44. עילות ההתנגדות להן טוענים המתנגדים הינן 3 עילות: היעדר כשרות לצוות, השפעה בלתי
הוגנת ומעורבות בעריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

45. לאחר בחינת טענות הצדדים, ראיותיהם ועדיהם – דין ההתנגדות להתקבל, מהנימוקים שיפורטו להלן (לא בכל עילות ההתנגדות הנטענות).

1. כשרות לצוות

46. כשרות לצוות קבועה בסעיף 26 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "החוק"):
"צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה".

47. בחינת כשרותה של המנוחה לצוות, צריכה להיעשות נכון למועד עריכת הצוואה, ועל הראיות להתייחס למועד זה:

"ההגבלה שלעיל נוגעת למצבו הנפשי, המנטלי והגופני של המצווה, עת ערך את הצוואה, ויכולתו להבין את מהות הצוואה וההשלכות על הזוכים ברכושו, ומנגד על אלה המודרים ממנו. נקודת הזמן אותה יש לבחון היא מועד חתימת הצוואה, וכך גם על חומר הראיות המובא לפני ביהמ"ש להיות רלוונטי לאותה נקודת זמן בדיוק. נטל הוכחת קיומה של הגבלה כאמור מוטל על הטוען לה, קרי על המתנגד. מידת ההוכחה אינה עניין של מה בכך, ואין די בהעלאת ספקות (ע"א 851/79, 160/80 בנדל נ' בנדל פ"ד לה(3) 101; ע"א 279/87 רובינוביץ נ' קרייזל פ"ד מג(1) 760; ע"א 142/80 מירסקי נ' מירסק פ"ד לה(2) 155; ע"א 3411/92 רובינשטיין נ' ברזבסקי (13.6.1995); ע"א 724/87 כלפה נ' גולד פ"ד מח(1) 22; עמ"ש (ת"א 12-02-35907 מ'נ' נ' מ'ג' (17.11.2013))." (ההדגשות בקו - הוספו).

ראו: שוחט; גולדברג; פלומין דיני ירושה ועזבון (מהדורה שביעית התשע"ד-2014), עמ' 121-122.

48. המנוחה ערכה צוואה אחת לפני שתי עדות, ביום 22.9.13. יש לבחון את מצבה של המנוחה עת ערכה את הצוואה, קרי בתקופה הסמוכה טרם, בזמן ובטווח הזמן הקרוב לחתימת הצוואה על ידה.

49. הונחו בפני ראיות התומכות בקביעה כי המנוחה נעדרת כשרות לצוות וכן ראיות התומכות בקביעה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות. כפי שיפורט להלן, בסופו של יום ולא בלי ספקות,

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

אני קובעת כי המנוחה הייתה כשירה לצוות במועד חתימת הצוואה, אולם מצבה ייבחן ויילקח בחשבון בהמשך גם לגבי עילות ההתנגדות הנוספות.

ראיות התומכות בקביעה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות

50. לשם בחינת מצבה הרפואי של המנוחה במועד עריכת הצוואה הוגשו לבית המשפט טופס סיכום המחלה שקיבלה המנוחה בעת שיחרורה מבית החולים ביום 9.7.13, תסקיר עו"ס במסגרת תיק האפוטרופסות וכן 2 חוות דעת רפואיות ו-2 תעודות רפואיות. כולן, למעט חוות דעתו של פרופ' נוי מחזקות את הקביעה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות, תוך הסתייגויות שיפורטו להלן.

51. במסמך שחרור מבית החולים מיום 9.7.2013, כחודשיים לפני עריכת הצוואה, נכתב בפרק סיכום ודיון כי: **"מדובר במחלתה הבסיסית שהתקדמה"**.

52. **המתנגדים** טוענים כי הדבר מהווה חיזוק לטענותיהם כי לאור מצבה הקוגניטיבי של המנוחה היא לא הייתה כשירה לעריכת הצוואה. **המבקשות** טוענות כי נקבע כי האשפוז ביום 8.7.13 לא נבע כתוצאה מאירוע מוחי, והמנוחה שבה לעצמאותה לאחר האשפוז.

53. עיון בהמלצות בשחרור מעלה כי אכן לא מדובר באירוע שהביא לשינוי משמעותי במצבה הקוגניטיבי של המנוחה באותה העת: **"לאור הרושם כי לא מדובר באירוע מוחי, לא הועלתה מדרגה בטיפול אנטיאגרנטי אותו מקבלת.... יש להפנות החולה לבדיקה וערכת פסיכוגריאטר בקופ"ח"** (ראו: פרק המלצות בשחרור – נספח 7 בתגובת המבקשות להתנגדות).

54. מעיון בתעודה הרפואית של ד"ר מזרחי שבדק את המנוחה בזמן אמת ביום עריכת הצוואה עולה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות. יצוין כי המתנגדים בחרו לוותר על חקירתו של ד"ר מזרחי (ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 10, ש' 12).

55. יצוין כי מעיון בתעודה הרפואית של ד"ר מזרחי עלו ספקות לגבי חוות דעתו וזוהו מי שמסר לו את הפרטים עליהם התבסס בתעודה הרפואית שערך. כך למשל ד"ר מזרחי מציין בתעודה הרפואית כי המנוחה מתגוררת בגפה בדירתה בתל אביב או כי היא "מנהלת את משק ביתה ואת ענייניה הכספיים באופן עצמאי". זאת כאשר למעשה המנוחה התגוררה באותה העת בביתה של התובעת 2 ב--- והבנות ניהלו את עיקר ענייניה הכלכליים של המנוחה. זאת ועוד, הוכח בפני וכפי שiorחב בהמשך (בפרק "השפעה בלתי הוגנת" בבחינת נסיבות עריכת הצוואה),

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 התובעת 2 נכחה בעת עריכת הבדיקה על ידי ד"ר מזרחי. עם זאת, ובסופו של יום, לא סברתי
2 כי יש בספקות שעלו על מנת להטות את הכף לטובת טענות המתנגדים.
3
4 56. בתעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי שהוגשה ביום 18.12.13 מטעם המבקשות במסגרת ההליך
5 למינוי אפוטרופסות, נקבע כי: **"האישה ברת שיפוט והחלטה באופן מלא לגבי החלטות גוף**
6 **ורכוש" יש בה לחזק את הקביעה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות במועד עריכת הצוואה.**
7
8 57. בעניין זה יצוין כי הבנים לא הוכיחו כי התובעת 2 נכחה בעת עריכת בדיקת המנוחה לצורך
9 עריכת התעודה הרפואית של פרופ' אדונסקי או כי התובעת 2 שילמה את שכרו של פרופ'
10 אדונסקי. **על כן טענה זו נדחת. אולם יש לציין כי מדובר בתעודה רפואית לקונית וחסרה, ואף**
11 **כאן הדבר נלקח בחשבון במשקל שניתן לתעודה הרפואית.**
12
13 58. מסקנות התעודות הרפואיות בדבר כשירותה של המנוחה לצוות מקבלות חיזוק משמעותי
14 מהאמור בחוות דעתו של ד"ר פלדינגר אשר מונה על ידי בית המשפט בהליך זה, לשם בחינת
15 יכולתה של המנוחה להבין בטיבה של צוואה ביום עשייתה. בחוות הדעת נקבע כי: **"הנני סבור**
16 **שבתאריך הרלבנטי יכלה להבין בטיבה של הצוואה."**
17
18 59. חוות דעתו של ד"ר פלדינגר, המומחה מטעם בית המשפט, הייתה המקיפה ביותר מבין כל
19 המסמכים הרפואיים שהוגשו בפני בית המשפט בעניינה של המנוחה. בחוות דעתו נבחנו
20 מסמכים רפואיים רבים (שלא כפי חוות הדעת האחרות), וניכר והדברים נבחנו לעומקם.
21
22 60. **כמו כן ועל אף החסרון הקיים בקיומה של בדיקה בדיעבד אל מול בדיקה מזמן אמת מצאתי**
23 **כי נפרסה בפניו התמונה הכי מקיפה ומעמיקה לגבי מצבה של המנוחה.**
24
25 61. **המתנגדים** בניסיונם לערער את מסקנות חוות דעתו של ד"ר פלדינגר טוענים כי המנוחה
26 הצהירה שיש לה 4 ילדים כאשר במציאות יש לה 6 ילדים וכי ד"ר פלדינגר ענה כי: **"אם יוכח**
27 **שכל הפרטים כפי שהיא מסרה לפרופ' לא נכונים אני יכול להסתייג מכך."** ובכך יש לערער את
28 חוות הדעת (ראו: פרוט' מיום 23.2.17, עמ' 16, ש' 6). איני מקבלת טענה זו. אין בתהייה שהעלה
29 ד"ר פלדינגר בכדי לערער את מסקנות חוות הדעת. מעיון נרחב יותר בחקירתו של ד"ר פלדינגר
30 עולה כי המנוחה התייחסה לכך שיש לה 2 בנות שעומדות לצידה ו-2 בנים הפועלים כנגדה, וכך
31 אכן חוותה המנוחה את המציאות באותה העת.
32
33

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

62. יתרה מכך, ד"ר פלדינגר נשאל בחקירתו על הפער בין חוות הדעת הראשונות בעניינה של המנוחה לבין חוות דעתו של פרופ' נוי אשר קבע כי יש למנות אפוטרופוס למנוחה:

ש. למה המנוחה הייתה זקוקה למינוי אפוטרופוס?

ת. זו שאלה קשה, אני עברתי על חו"ד של פרופ' נוי בצורה יסודית, אני מכיר אותו ומעריך אותו. אני לא יכול שלא לשאול שאלות, כי בכל חו"ד הוא מתאר את המנוחה שהיא יודעת את גילה את מספר הת.ז. כולל את כל הספרות, היא ידעה לספר דברים אנימיסטים מעברה והיא ידעה איפה היא נמצאת, היא ידעה לספר כמה ילדים יש לה וכל מיני דברים, עד שמגיעים לקטע מסוים וזו בדיקת המינוי מנטל ובבדיקה זו המנוחה השיגה ציון נמוך 8 מתוך 30 זה משקף אדם עם ירידה קוגניטיבית מאוד משמעותית, אדם שלא ניתן לקבל ממנו פרטים כפי שהמנוחה מסרה, לכן אני מוצא סתירה בין בדיקת המינוי מנטל עם ניקוד כל כך נמוך לבין מה שמתואר בגוף חוות הדעת על יכולותיה הקוגניטיביות של המנוחה. צריך גם לזכור שפרופ' נוי בדק אותה ב- 1/14 בעוד שד"ר מזרחי בדק אותה כמה חודשים לפני כן, ב- 9/13 כלומר הפרש של 4 חודשים. בבדיקה אצל ד"ר מזרחי היא השיגה במינוי מנטל ניקוד של 25 מתוך 28 במפורש לא מצביע על דמנציה אולי על ירידה קוגניטיבית מזערית. אני ניסיתי לחשוב מה קרה בפרק הזמן הזה כשד"ר מזרחי בדק אותה לבין הבדיקה של פרופ' נוי, חשבתי שהיא לקתה באירוע מוחי או בתאונה, מחלה שיכלה את ההבדל הגדול הזה ולא מצאתי כלום וגם לא שום רמז לכך. לכן, אני לא יודע מדוע המסקנה של פרופ' נוי הייתה כפי שהייתה.

ש. הוא ראה את המנוחה בדק אותה והתרשם ממנה להבדיל ממך שהסתמכת על המסמכים?

ת. הוא בדק אותה וגם כתב. לא סביר בעיני שמי שיודעת למסור כל כך הרבה פעמים כפי שפרופ' נוי כתב בחו"ד שתגיע לתוצאה כל כך נמוכה במינוי מנטל, אין לי הסבר לכך. " (ההדגשות בקו – הוספו).

(ראו: פרוט' מיום 23.2.17, עמ' 14, ש' 24 – עמ' 15, ש' 10).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

63. בהמשך חקירתו של ד"ר פלדינגר הוא שלל את טענותיהם של המתנגדים כי אף לאחר שחרורה של המנוחה מביה"ח לאחר האשפוז ביום 8.7.13, נותרה המנוחה במצב של בלבול: "קודם לא הופיע כאבחנה מוגדרת. זה נכון שהיא אושפזה באשפוז זה במצב בלבולי. היה לגיטימי מאוד לבדוק למה זה. לכן, עשו לה בדיקות סיטי מוח וכתוב שהייתה לה סטייה של השפה וזה יכול להתכוון לאירוע מוחי. המצב השתנה והיא יוצאת עם אבחנה של מצב פתאומי בד"כ של שכחה ובלבול ושהדבר הזה כשמו טרנזם משהו שחלף. בכל מקרה עם שחרורה מאשפוז זה היא לא מתוארת כמבולבלת. המצב הבלבולי תואר רק עם אשפוז בימים הראשונים לאשפוז." (ראו: פרוט' מיום 23.2.17, עמ' 16, ש' 29- עמ' 30, ש' 2).

64. לכך יש להוסיף כי התסקיר שהוגש ביום 6.3.14 במסגרת תיק האפוטרופוס, בחלוף כ-5.5 חודשים מעריכת הצוואה, ולאחר שהתקיימו פגישות עם ילדי המנוחה ועם המנוחה עצמה, קבע כי: "מהשיחה עם הקשישה ניתן להתרשם כי מבינה את מצבה ויכולה להפעיל שיקול דעת. מביעה את רצונה להישאר בביתה של הבת התובעת 2 ואינה מעוניינת כי יתמנה לה אפוטרופוס... לאור ההתרשמות והתעודה הרפואית, מומלץ שלא למנות בשלב זה אפוטרופוס למנוחה".

65. למול חוות דעתו של ד"ר פלדינגר והתעודות הרפואיות ולמול התסקיר שהוגש עומדת חוות דעתו של פרופ' נוי אשר מונה על ידי במסגרת תיק האפוטרופוס, מספר חודשים לאחר עריכת הצוואה, והיא שמעלה תמיהה בנוגע לכשירותה של המנוחה לצוות בעת עריכת הצוואה.

66. במסגרת חוות הדעת שהוגשה ביום 27.3.14 קבע פרופ' נוי כי: "גב' ---- בת 77 שנים אשר ברקע מחלת לב מסתמית משמעותית וכן עדות לפגיעה גם בכלי דם מוחיים וניוון תאי. ישנה ירידה קלינית קוגניטיבית משמעותית כאשר במיוחד בתפקודים המורכבים יותר (executive functions) בולט העדר יכולת לבצעם. בשקלול של האמור לעיל אני קובע שיש כיום צורך במינוי אפוטרופוס על גוף ורכוש כאחד וכי אינה כשירה לביצוע פעולות משפטיות כיום".

67. כמו כן, בשיחתי עם המנוחה בדיון מיום 18.12.13 במסגרת תיק האפוטרופוס התרשמתי כי יש משהו "גבולי" במצבה של המנוחה. כל למשל תוך כדי שיחה עם בית המשפט שינתה דעתה לגבי מכירה או אי מכירת דירת המגורים שלה, שהייתה הנכס המרכזי לכלכלי שלה. התרשמתי כי היא נוחה להשפעה ומצויה בתווך שבין שתי המחנות, בין הבנים לבנות. על כן ולאור מסקנת חוות הדעת, מיניתי את עו"ד מגל כאפוטרופוס חיצוני למנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1
- 2 68. שוכנעתי בטענתן של המבקשות כי אין בחוות דעתו של פרופ' נוי בכדי לקבוע כי במועד עריכת
- 3 הצוואה הייתה המנוחה לא כשירה לערוך צוואה. חוות דעתו הוגשה כ-6 חודשים לאחר מועד
- 4 עריכת הצוואה ומדובר בזמן לא מבוטל ואין בחוות הדעת בכדי להצביע על המועד בו המנוחה
- 5 "איבדה" את כושרה לבצע פעולות משפטיות.
- 6
- 7 69. שוכנעתי בטענתן של המבקשות כי קביעת פרופ' נוי כי המנוחה אינה כשירה ויש למנות עברה
- 8 אפוטרופוס מתייחסת למועד עריכת הגשת חוות הדעת ואינה מתייחסת למועד עריכת הצוואה
- 9 ואין בה בכדי לשלול כשרות המנוחה לצוות. שוכנעתי בטענת המבקשות כי אין בעצם מינוי
- 10 אפוטרופוס למנוחה בכדי להוביל למסקנה שצוואה שנערכה כ-6 חודשים לפני המינוי פסולה
- 11 מחמת חוסר כושר לצוות.
- 12
- 13 70. לא שוכנעתי בטענת המתנגדים כי מאחר ובדיקת המנוחה לצורך הגשת חוות דעתו של פרופ' נוי
- 14 נערכה ביום 4.1.14, כ-3.5 חודשים בלבד לאחר עריכת הצוואה, יש בכך בכדי להרים את הנטל
- 15 המוטל עליהם להוכיח היעדר כושרה לצוות.
- 16
- 17 71. אין בידי לקבל את טענות המתנגדים כי ניתן ללמוד על היעדר גמירות דעת והבנת טיבה של
- 18 הצוואה על ידי המנוחה לאור כך שהמנוחה נישלה את המתנגדים מהצוואה. אין בית המשפט
- 19 בוחן האם רצונה של המנוחה הוא הוגן או צודק, אלא האם נערכה מתוך רצון חופשי. תשובתה
- 20 של המנוחה בבדיקתו של פרופ' נוי לשאלה מהי צוואה: "בשביל לא לתת לאף אחד מהילדים
- 21 הרעים שלי – שני הבנים", הגם שאינה קלה לשמיעה אינה מוכיחה על היעדר גמירות דעת.
- 22 שלילת הבנים מהצוואה תיבחן במסגרת מכלול הנסיבות בטענת המתנגדים לקיומה של השפעה
- 23 בלתי הוגנת.
- 24
- 25 72. כך מתארת עו"ד עדת הצוואה בחקירתה את כשירותה של המנוחה כפי שעלה בפניה באותה
- 26 העת והבדיקות שערכה לשם ווידוא כשירותה של המנוחה לצוות:
- 27

ש. חשבת שהיא נוחה לבלבול ודעתה קלה?

ת. האמת שלא. אני לא רופאה. בייעוץ נחשפתי לסיכום אשפוז והיא

הגיעה לאשפוז על רקע בלבול וחשבתי שהיא צריכה לפנות לפסיכו

גריאטר כדי לדעת שהיא כשירה לצוות את רכושה. "

(פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 15, ש' 7-10)

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

73. בהמשך עו"ד עדת הצוואה מציינת כי לטעמה לא היה ספק בכשרות המנוחה :
ש. לא חשבת שזה רעיון גרוע שלא לומר לערוך למנוחה צוואה במצב של

העדר כשירות?

ת. עשיתי הרבה יותר מהמקובל, בעיני היא הייתה יותר כשירה מכשירה
בריבוע, היא הבינה מצוין בשל העובדה שקראתי את דו"ח הסיכום
אשפוז מבית החולים וראיתי שעל רקע של בלבול היא הובהלה
מהמקום הזה והפניתי אותה וגם תיעדתי, האם יש יותר מזה לא
בטוחה. "

(פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 17, ש' 29 – עמ' 18, ש' 2)

74. המתנגדים טוענים כי ניתן ללמוד על מצבה הקוגניטיבי הירוד של המנוחה מדבריה של עו"ד
עדת הצוואה, אשר כזכור הצוואה נערכה בפניה והיא ייצגה את המנוחה בהליכים המשפטיים
כנגד הנתבע 1 והנתבע 2. כך למשל, המתנגדים טוענים כי במכתב התראה לפני נקיטת הליכים
משפטיים ששלחה עו"ד עדת הצוואה לבן הנתבע 1 בשמה של המנוחה ביום 1.9.13, כ-20 ימים
בלבד בטרם עריכת הצוואה רשמה: "...עולה כי נכנסת כשותף פעיל בשני חשבונות הבנקים
הפרטיים שלה... זאת ללא הסכמתה ו/או ידיעתה של מרשתי וככל שהיו כאלה הרי שהן
התקבלו שלא כדין ותוך ניצול מצבה הרפואי הירוד וכן חולשותיה הקוגניטיביות" (ראו: מוצג
מתנגדים 4) (ההדגשות בקו - הוספו).

75. כמו כן, כחודש ימים לאחר עריכת הצוואה, הגישה עו"ד עדת הצוואה ביום 27.10.13, כחודש
בלבד לאחר עריכת הצוואה, בקשה לבית המשפט לגביית עדות מוקדמת במסגרת תמ"ש
13-10-13386 (ראו: מוצגי מתנגדים 5).

76. אולם עיון במסמכים עצמם שהציגו המתנגדים מעידים דווקא את ההפך מטענותיהם של
המתנגדים, כפי שיפורט להלן.

77. כך ציינה עו"ד עדת הצוואה בבקשה לגביית עדות מוקדמת עבור המנוחה :

"בקשה לגביית עדות מוקדמת"

1. לצדדים קבוע קדם משפט ליום 13/02/14.

2. המבקשת כבת 80, עברה בחודש יולי 2013 אירוע בריאותי לאחר שנמצאה

מבולבלת וללא יכולת התמצאות בפרטים וכן בעיות בזיכרון.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1   3. מאז האירוע שפר מזלה של המבקשת ובסוף חודש אוגוסט חל שיפור ניכר
- 2   במצבה הבריאותי, זיכרונה שב אליה וכן צלילותה, המבקשת חזרה
- 3   לתפקד באופן מלא ועצמאי.
- 4   4. המבקשת אף עברה אבחון לאחרונה אצל רופא גריאטר שהעיד כי מצבה
- 5   השתפר מאוד, אך בשל גילה של המבקשת יש חשש כי תעבור אירוע נוסף
- 6   אשר יגרום לה שוב לבלבול ובעיות זיכרון.
- 7   5. על כן, ומפאת גילה של המבקשת והאירועים שעברה, מבוקש בזאת
- 8   מביהמ"ש הנכבד לגבות מהמבקשת עדות מוקדמת. "
- 9   (ראו: מוצג מתנגדים / 5).

- 10   78. עו"ד מגל, שמונתה כאפוטרופוסית על המנוחה, העידה בחקירתה על התרשמותה מהמנוחה:
- 11   "ש. האם את יודעת על כזה דבר שמישהו אחר גרם למנוחה לא לרצות
- 12   לראות את הבנים שלה?
- 13   ת. כשאני נפגשתי איתה במשרדי זה היה כמו עובדה מוגמרת מבחינתה,
- 14   היא כעסה ולא רצתה לראות אותם, אני לא מכירה את המשפחה. אני
- 15   קיבלתי מינוי מבית המשפט.
- 16   ש. התרשמת שמישהו השפיע עליה בצורה כלשהי?
- 17   ת. לא. היא הייתה אישה מאוד דעתנית. היא רצתה תמ"י 4 ולא הצלחתי
- 18   לרכוש לה. היא רצתה ללכת לגיל הזהב וזאת אישה שידעה מה שהיא
- 19   רוצה. עוד דבר היא ביקשה ממני בפגישה הראשונה היא ביקשה שלא
- 20   תיקבר מעל בעלה היא כעסה עליו על מערכת היחסים הקלוקלת
- 21   במהלך החיים וגם את זה היא ידעה טוב מאוד. כל הזמן היא דיברה
- 22   מה עם הכסף ואמרתי לה שפתחתי לה חשבון שבוע או שבועיים לפני
- 23   מותה הכסף הועבר לחשבון. "
- 24   (ראו: פרוט' מיום 4.4.17, עמ' 26, ש' 13-4).
- 25

- 26   79. אף מחקירתה של העו"ס מבית גיל הזהב, הגב' סמדר אלחנן, אליו עברה המנוחה רק בחודש
- 27   7/2014, קרי כעשרה חודשים לאחר עריכת הצוואה, עולה כי המנוחה הייתה צלולה ועצמאית
- 28   כשנפטרה:
- 29   "ש. אציין שבית גיל הזהב זה דיור מוגן ואני מבין שאת אומרת להבדיל
- 30   מבית אבות?
- 31   ת. כן.
- 32   ש. את יכולה לתת אבחנה בין שני המושגים?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

1   ת.   בדיור המוגן דיירים הם עצמאים בהגדרה וכל אחד גר בדירה משלו
2   ומנהל את חייו כרצונו, כמו אוכל ומרפאה וליווי עם התוספת של
3   המוגן.

4   ש.   יש אצלכם קטגוריות לגבי מעמד של אותו דייר?
5   ת.   כן. ישנם הדיירים העצמאיים ויש תשושים שזה הקומה התומכת ויש
6   את המחלקה הסייעודית.

7   ש.   המנוחה ז"ל?
8   ת.   נפטרה כצלולה ועצמאית.
9   ש.   היה גם ראיון קבלה איתה?

10   ת.   כן. התרשמתי שהיא אישה נעימה. בעיקר אני זוכרת שהיא מחפשת
11   שקט נפשי ומגורים שקטים. "

12   (ראו: פרוט' מיום 26.2.19, עמ' 12, ש' 5-17).

13
14   80.   על כן, הראיות התומכות בקביעה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות הן: טופס סיכום אשפוז
15   מיום 9.7.13; התסקיר שהוגש בתיק האפוטרופסות; שתי התעודות הרפואיות וחוות הדעת
16   של ד"ר פלדינגר; קביעת פרופ' נוי בחוות הדעת כי הצורך במינוי אפוטרופוס למנוחה הינו
17   "כיום" ואינו מתייחס למועד עריכת הצוואה; התרשמותן של עו"ד מגל האפוטרופוסית של
18   המנוחה ושל הגב' סמדר אלחנן, עו"ס מבית גיל הזהב.

ראיות התומכות בקביעה כי המנוחה לא הייתה כשירה לצוות

19
20
21   81.   כמפורט ברקע העובדתי וכנטען על ידי המתנגדים, עריכת הצוואה הייתה בסמוך ובמקביל
22   לניהול ההליכים המשפטיים אשר פורטו לעיל והינם מהותיים לבחינת שאלת כשרות המנוחה
23   ובפרט ההליך למינוי אפוטרופוס אשר נפתח כחודשיים לאחר עריכת הצוואה. המתנגדים
24   טוענים כי יש לראות בכך נסיבה לשלילת כשרותה של המנוחה לצוות.

25
26
27   82.   המבקשות טוענות שלא רק שמצבה הקוגניטיבי של המנוחה לא נפגע, אלא היא המשיכה לחיות
28   בעצמאות. לראיה, בצוואה נרשם כי בעת עריכת הצוואה התגוררה המנוחה בגפה בדירתה בתל
29   אביב. כך עולה גם בחוות הדעת של ד"ר פלדינגר ממנה עולה כי המנוחה התגוררה בגפה עד
30   למעבר לבית גיל הזהב. לאחר בחינת הראיות שהונחו בפני, עולה כי הגם שהצוואה נערכה
31   בביתה של המנוחה בתל אביב (ונרשם בצוואה שהיא מתגוררת בדירתה זו), בפועל היא
32   התגוררה בביתה של הבת התובעת 2 ב---, מזה כחודשיים מלאחר אשפוז, והגיעה לדירה
33   במיוחד רק לשם עריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

83. שוכנעתי בטענות המתנגדים כי בסמוך לאחר האשפוז ביום 8.7.13 הסכימו הצדדים כי המנוחה תשהה בביתה של התובעת 2 למספר ימים ולאחר מכן תשוב לביתה. שוכנעתי מעדויות המתנגדים ובפרט מהודעות "הווטסאפ" אשר צורפו בנספח ג' לתצהירו של הנתבע 1, כי הסכמת הצדדים הייתה כי המנוחה תתגורר עם התובעת 2 באופן זמני ולאחר מכן תשוב לביתה שם תשהה עם מטפלת צמודה. שוכנעתי כי הוכח כי במהלך השבוע של ה-22.7.13, עת שהה הנתבע 1 בחו"ל, העבירה התובעת 2 את מגורי המנוחה באופן קבוע לביתה ב- ---.
84. מעבר המנוחה למגורי קבע אצל התובעת 2 עלה במספר אופנים: מהבקשה למתן צו הגנה שהגישה המנוחה כנגד הבנים הנתבע 1 והנתבע 2 (ה"ט 10476-11-13) וכן מהתסקיר שהוגש בתיק האפוטרופסות (שם עולה כי המנוחה התגוררה החל מהאשפוז ביום 8.7.13 ולכל הפחות עד להגשת התסקיר ביום 6.3.14 בדירת הבת התובעת 2 ב- ---). אף בחוות דעתי של פרופ' נוי בבדיקה שערך למנוחה ביום 14.1.14 סיפרה המנוחה כי היא מתגוררת בביתה של התובעת 2. בנוסף, עו"ד עדת הצוואה בחקירתה מציינת כי: "ואני הגעתי לפגוש את המנוחה בביתה שב- ---" (ראו: פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 13, ש' 16). עוד עולה כי במסגרת צו ההגנה (ה"ט 10476-11-13) ניתן צו הגנה עבור המנוחה במסגרתו הורחקו הבנים הנתבע 1 והנתבע 2 מביתה של הבת התובעת 2 ב- --- בלבד ורק בדיון במעמד הצדדים הורחב הצו גם לביתה של המנוחה ב- ---.
85. על כן אני קובעת כי הוכח כי בעת עריכת הצוואה ביום 22.9.13 המנוחה התגוררה בביתה של התובעת 2 ולא התגוררה עצמאית בדירתה בתל אביב כפי שטענו המבקשות ויש בכך חיזוק לקביעה כי המנוחה לא הייתה כשירה לצוות.
86. כהמשך לראיותיהם להעדר כשירות המנוחה לצוות, המתנגדים טוענים כי בדיון ביום 6.11.13 במסגרת בקשת המנוחה לצו הגנה (ה"ט 10476-11-13), כחודש וחצי לאחר עריכת הצוואה, התייצבה המנוחה לבדה לדיון, אולם ביקשה "שהבת שלי תיכנס כי אני מבולבלת, שתסביר לי" (ראו: ה"ט 10476-11-13 - פרוט' מיום 6.11.13, עמ' 1, ש' 9). ועל כן, בתה של המנוחה התובעת 2 הצטרפה לדיון. המתנגדים טוענים כי בכך יש הוכחה נוספת למצבה הקוגניטיבי הירוד של המנוחה באותה העת ולהשפעת המבקשות על המנוחה.
87. כחיזוק לטענותיהם כי המנוחה לא הייתה במצב קוגניטיבי שבו יכלה לחתום על הצוואה ולהבין את טיבה המתנגדים מפנים בסעיף 8 לסיכומיהם לעדותם של מספר מכריה של המנוחה, המעידים על השינוי שחל במנוחה מבחינה שכלית-הכרתית.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

88. כך העידה עו"ד אשר ייצגה את המתנגדים בהליך למינוי אפוטרופוס למנוחה (א"פ-11-47818-13), וייצגה את המנוחה ובנה הנתבע 1 (עו"ד אשר ייצגה את המתנגדים בהליך למינוי אפוטרופוס למנוחה והנתבע 1 היו מכרים) בעסקת עבר בין השנים:

ש. לאור היכרותך עם המנוחה ולאור זה שייצגת אותה האם יכולת לערוך עבודה צוואה?

ת. המנוחה לא הייתה כשירה לחלוטין. אחרי תקופה מסוימת ודווקא בגלל ההכרות שלי איתה וראיתי את ההתנהגות שלה הייתה ירידה משמעותית בהתנהגות שלה, בהבנה של המנוחה, התנהגות המנוחה התנכרה לילדים שלה.

(ראו: פרוט' מיום 23.2.19, עמ' 20, ש' 17-20)

89. מר ---, חבר ילדות של הנתבע 1 אשר הכיר את המנוחה ואת כל בני המשפחה, מתאר בעדותו כיצד המנוחה לא זיהתה אותו בדיון באחד מתיקי צו ההגנה, דבר אשר לטענת המתנגדים מלמד על מצבה הקוגניטיבי הירוד:

ש. אתה אומר שראית אותה בבית משפט ומה עשית בבית המשפט?

ת. אני הגעתי והוא רצה שאבוא לראות, אנו חברים הרבה זמן והיא לא זיהתה אותי בבית המשפט למרות שהיא הכירה אותי הרבה זמן, ראיתי אותה וזה לא כמו שהכרתי אותה. הרבה פעמים הייתי אצלה בבית ושוחחנו. לא שוחחתי איתה בבית המשפט כי היא לא זיהתה אותי.

(ראו: פרוט' מיום 23.2.19, עמ' 24, ש' 1-5)

90. שוכנעתי כי יש בראיות אלו חיזוק לטענותיהם של המתנגדים בדבר מצבה הרפואי של המנוחה בסמוך לאחר עריכת הצוואה, אולם תוך שלקחתי בחשבון את יתר הראיות והטענות, ובפרט את החוות דעת הרפואיות שהונחו בפני, אין בכך כדי לשנות את התמונה בכללותה.

91. אשר על כן ולאור כל האמור לעיל, לאור הראיות והעדויות ובחינת כלל המסמכים הרפואיים והסוציאליים שהוגשו בתיק, אני קובעת כי המנוחה הייתה כשירה לערוך את הצוואה במועד עריכתה, ועל כן טענת המתנגדים בעניין זה נדחית.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

יחסי הגומלין בין עילות ההתנגדות הקבועות בחוק הירושה

92. המחוקק קבע בחוק הירושה שורה של עילות שבגינן ניתן לקבוע כי אין לקיים צוואתו של מצווה. עילות אלו מתכתבות זו עם זו.
93. אין חובה בחוק או בפסיקה כי כל העילות תתקיימנה לשם ביטולה של צוואה או כי כולן לא תתקיימנה להשארת הצוואה על כנה.
94. קיים מדרג הנע בין עילת "היעדר כשרות לצוות" מחד לבין עילת "מעורבות בעריכת הצוואה" בצידה השני של הסקלה. בתווך ביניהן מצויה עילת "השפעה בלתי הוגנת".
95. מטבע הדברים בהצגת נסיבות חיים וראיות מרובות ניתן לייחס הראיות לחלק מהעילות ההתנגדות והן יכולות לקבל משמעות שונה במסגרת כל עילה.
96. כך למשל ראיה שאין בה להעיד על העדר כשרות, יכולה להעיד על חולשה כזו של מצווה המעידה ומסייעת להוכחה של השפעה בלתי הוגנת. כך למשל ייתכן ואחד הילדים סייע לקישור בין המצווה לעורך הצוואה – ומדובר בראיה על פניה למעורבות, אך אין בה די למלוא הנדרש לפסילת צוואה בעילת מעורבות על פי הפסיקה. אך ראיה זו כחלק ממכלול של ראיות יכולה להצביע על השפעה בלתי הוגנת.
97. בעניינו, הגם שהמתנגדים לא ביססו עילה עצמאית של היעדר כשרות המנוחה לצוות, הראיות והעדויות שהביאו אשר הציגו את החוטים השונים אשר יצרו את מציאות חייה של המנוחה בתקופה שלפני, אחרי ובעת עריכת הצוואה, העלו תמונה המשקפת את השפעתן הבלתי הוגנת של הבנות ועל אי עריכת הצוואה באומד דעת חופשי.
98. יש לבחון מתוך הסתכלות רחבה מה הייתה מציאות חייה של המנוחה בעת עריכת הצוואה. כפי שצוין בבע"מ 4459/14 יש לבחון את הראיות והעדויות מתוך ראייה כוללת המשקפת את מלוא תמונת החיים של המצווה:
- "אך עדיין, חוטים שונים של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית – יכולים להישזר יחד לרבדים המחזקים ומבססים את מסקנת בית המשפט המחוזי.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

ההשפעה הבלתי הוגנת העולה עד כדי שלילת הבחירה החופשית של
המצווה הינה מבחן דינאמי ורחב כקשת החיים. בית המשפט המחוזי
נעזר בחוטים השונים כדי להגיע לראייה כוללת המשקפת את מלוא
התמונה."

ראו: בע"מ 4459/14 פלונית נ' פלוני (6.5.2015) פסקה 7 לפסק דינו של כב' השופט הנדל.

2. השפעה בלתי הוגנת

99. סעיף 30(א) לחוק הירושה קובע כי הוראת צוואה שנעשתה מחמת השפעה בלתי הוגנת - בטלה.

100. פסיקת בתי המשפט ואף הספרות, פירשו את ההוראה שלעיל באופן הבא:

"עניין לנו בהשפעה הבלתי הוגנת, שאינה השפעה שגרתית מעשה יום
יום, אלא השפעה שיש בה מרכיב של אי-הגינות על פי המושגים
החברתיים והמוסריים שלנו (ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' מרום פ"ד מט(1)
318; ע"א 3828/98 מיכקשווילי נ' מיכקשווילי פ"ד נד(2) 337).
קיומה של השפעה בלתי הוגנת או היעדרה צריכים להיקבע על פי
עובדותיו של כל מקרה ומקרה.

...

בדנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש פ"ד נב(2) 813 קבע השופט מצא
ארבעה מבחנים שיש בהם כדי לסייע לבית המשפט להכריע בדבר קיומה
של השפעה בלתי הוגנת."

ראו: שוחט; גולדברג; פלומין דיני ירושה ועזבון (מהדורה שביעית) התשע"ד-2014, עמ' 124.

101. נטל ההוכחה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת מוטל על הטוען להשפעה כזו:

"כנראה הדרך להצליח בטענה של השפעה בלתי הוגנת היא לא על ידי
הוכחה פוזיטיבית של ההשפעה הפסולה, אלא ע"י ביטול החזקה
שהצוואה נעשתה עפ"י רצונו החופשי של המצווה."

ראו: פרופ' שי' שילה פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, הוצאת נבו, כרך 1, בעמ' 271.

102. המבחנים האמורים הם: תלות ועצמאות; תלות וסיוע; קשרי המצווה עם אחרים; נסיבות
עריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

103. במקרה דנן, לאור מבחני הפסיקה, הראיות והעדים שהובאו בפניי, שוכנעתי כי המתנגדים
עמדו בנטל ההוכחה הנדרש להוכחת השפעה בלתי הוגנת על המנוחה לגבי התקיימות
המבחנים הנדרשים. מדובר בראיות מזמן אמת שהובאו בפניי ועדויות רבות אודות מצבה של
המנוחה עת ערכה את הצוואה וכן חלק מכריע היה בחינת הסרטת צוואת המנוחה וההתרשמות
ממנה ישירות, כפי שיפורט בהמשך.

104. בראיות ועדויות שהובאו בפני בית המשפט הוכח גם יסוד "ההשפעה" וגם יסוד "אי ההוגנות"
בהתייחס לצוואת המנוחה עד שהיא אינה יכולה לעמוד עוד על כנה.
ראו גם: עמ"ש 47856-12-16 סעיף 8 לפסק דינו של כב' השופט שוחט (23.4.2018).

105. הראיות והעדויות בתיק העלו כי השילוב בין מצבה הפיזי והנפשי של המנוחה לבידודה החברתי
בצירוף תלותה במבקשות ובפרט בבת התובעת 2 עימה התגוררה בעת עריכת הצוואה מטות את
הכף אל עבר ביטול הצוואה.

קשרי המצווה עם אחרים

106. הצדדים כולם מתארים את הקשר הטוב ששרר בין בני המשפחה לבין המנוחה ובינם לבין
עצמם לאורך השנים. אשתו של הנתבע 1 ואשתו של הנתבע 4 מתארות את האהבה הרבה
שרכשה המנוחה אליהם, והם כלפיה (ראו: סעיף 6-2 תצהירה של אשתו של הנתבע 1, סעיף 3-7
תצהירה של אשתו של הנתבע 4). הנכדים (ילדיו של הנתבע 1) מתארים אף הם בתצהיריהם
את קרבתם לסבתם והיחסים החמים ששררו בין בני המשפחה עד לאשפוזה של המנוחה ביום
8.7.13 ולאור התנהלותה של התובעת 2 כלפיהם (ראו: סעיף 14-3 תצהירו של בנו של הנתבע 1,
סעיף 3-4 תצהירה של ביתו של הנתבע 1). אף בחקירתה של התובעת 1 עולה כי המערכת
המשפחתית הייתה "מערכת מצויינת" (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 32, ש' 22-24).

107. מהעדויות עולה כי המנוחה שהתה בסופי שבוע וחגים כל פעם אצל אחד מילדיה, ובמרביתם
בביתו של הנתבע 1. אף התובעת 2 טוענת כי הנתבע 1 היה הבן שאירח את המנוחה במרבית
המקרים, אם כי לתובעת 2 טענות כלפי הנתבע 1 כי האירוח נבע ממניעים כלכליים (ראו: פרוט'
מיום 11.7.17, עמ' 14, ש' 10-13). המתנגדים מתארים את הקשר הטלפוני הקבוע שהיה בינם
לבין המנוחה (ראו: ס' 3-4 תצהירו של הנתבע 1, ס' 5-3 תצהירה של אשתו של הנתבע 1).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

108. **הנתבע 1 והנתבע 2** טוענים כי המנוחה נעזרה בהם מידי פעם בעניינים כלכליים. לטענתם רוב העניינים הכלכליים נוהלו באופן אישי על ידי המנוחה שמיעטה לערב את ילדיה בעניינים אלו. למעט מקרים בודדים בהן נעזרה בנתבע 1 והנתבע 2. הבנים הנתבע 2 והנתבע 3 טוענים כי הייתה קרבה מיוחדת במיוחד בין המנוחה לבן הנתבע 1 (ראו: סעיף 5-8 תצהירו של הנתבע 2, סעיף 3-4 תצהירו של הנתבע 3).
109. בסמוך לאחר האשפוז ביום 8.7.13 הסכימו כל האחים כי המנוחה תשהה בביתה של התובעת 2 למספר ימים ולאחר מכן תשוב לביתה. שוכנעתי מעדויות המתנגדים ועדיהם ובפרט מהודעות "הווססאפ" אשר צורפו בנספח ג' לתצהירו של הנתבע 1, כי הסכמת הצדדים הייתה כי המנוחה תתגורר עם התובעת 2 באופן זמני ולאחר מכן תשוב לביתה שם תשהה עם מטפלת צמודה. שוכנעתי כי במהלך השבוע של ה-22.7.13, עת שהה הנתבע 1 בחו"ל, העבירה התובעת 2 את מגורי המנוחה באופן קבוע לביתה ב---, ללא ידיעת הבנים ושיתופם. הבנים הועמדו בפני עובדה מוגמרת של עזיבת המנוחה את דירת מגוריה ומעברה לבת התובעת 2.
110. הסמיכות שבין מעבר המנוחה באופן קבוע לביתה של התובעת 2 לבין עריכת הצוואה העלתה תהיות, שלא קיבלו מענה מספק ע"י המבקשות.
111. המעבר החד בין משפחה מלוכדת הפועלת יחדיו למשפחה מפולגת הפועלת אחד כנגד השני, גם הוא לא קיבל מענה מספק ומשכנע על ידי המבקשות. לא הוצגו ראיות לאותה התנהגות מחפירה של הבנים לה טענו הבנות, ואותה גם תיארו באוזני האם. מלבד הכניסה לחשבונות הבנק של האם, עליה דובר באופן פתוח, ידוע ומוסכם על כל הילדים, ושלאחריו גם הוכח כי לא נמשכו כספים על ידי הבנים, אין טענות ממשיות של הבנות מה הרע שעשו הבנים שגרם להדרתם מחייה של האם ובאחת.
112. החל מנקודת זמן זו, ותוך שהמנוחה עברה להתגורר בביתה של התובעת 2, הציבו הבנות מעין "חומה בצורה" אשר מנעה המשך קיומו של קשר כלשהו בין המנוחה לבנים, ובהמשך אף בין המנוחה למשפחותיהם של הבנים. הבנות האמינו בכל ליבן שזו טובתן של אימן, וראו בבנים כחורשי רעתה של האם. אלו היו המסרים שעברו גם לאם.
113. הבנים הוכיחו את ניסיונם ליצור קשר עם המנוחה – הן בניסיונם לבקר את המנוחה פיזית בביתה של התובעת 2 והן בניסיונות ליצור עימה קשר, אולם ללא הועיל. ניסיונות אלה קיבלו פרשנות קשה ביותר שבאה לידי ביטוי בין היתר גם בהליכי צו הגנה וצו הטרדה מאיימת שהוגשו על ידי האם נגד הנתבע 1 והנתבע 2.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

114. הנתבע 1 תיאר כיצד למנוחה היה טלפון נייד עימה נהגה לדבר עם ילדיה. אולם עם המעבר לביתה של התובעת 2 נמנע ממנה קשר טלפוני או פיזי עם הבנים ובני משפחותיהם. מניעת הבנים ומשפחותיהם מליצור קשר טלפוני או לקיים מפגשים עם המנוחה מהווה הלכה למעשה הרחקתם ממרחב המחיה של המנוחה ובידודה מהחיים המוכרים לה.

115. כישלונם של הבנים לראות את המנוחה עולים בצורה מובהקת וקשה בביקור של הנתבע 1 ואשתו יחד עם הבת בביתה של המנוחה בלילה של ה-18.8.13. יצוין כי גם ניסיונותיו של הנתבע 1 לראות את המנוחה לאחר שעברה לגור בבית גיל הזהב עלו בתוהו.

116. הביקור ביום 18.8.13 נערך בשעת לילה מאוחרת (והוקלט על ידי המתנגדים) ועולה ממנה הנואשות והרצון העז לראות ולדבר עם המנוחה. כך התבטא הנתבע 1 בחקירתו בנוגע לביקור שנערך לבית המנוחה:

"ש. גם עכשיו אתה לא רוצה להתמודד עם הטענה שלי יש אליך?

ת. אתה לא מכיר את העובדות. אתה אומר משהו מפי ניירות. נכון שהסיתו אותה שתי אחיות מאמצע יולי אמי נעלמה מחיי ולא ראיתי אותה מנוף עיניי. אני מתנצל מ- 21 או 22.7 איך חטפו אותה מהבית שלה, איך יכולתי להציק לה אם אני לא רואה אותה בכלל. פעם אחת הצלחתי לבוא ולבקר את אמי והיא הייתה רואה אצלי בבית עד 12:00 בלילה וגם אצלה ראתה סרטים ועד 12:00 בלילה אמי לא ישנה. לבוא בשעה 22:00 זה היה מאוד טבעי. לא היה אירוע שלא נשארה עד הסוף ואם זה ריקודים עד 12:00 אמי צדקה שאם אני רוצה להרוג אותה ולהשליך אותה לבית האבות, זו היא שרצתה להכניס אותה לבית האבות. אתה הפנית שהזקתי לרכוש שהבית לא למכירה. אני מראה לך מסמכים, יומיים קודם הדלת נקייה. יומיים אחרי הדלת צבועה. אני מראה לך את הדרכון ב- 18.11 יצאתי מהארץ לבוקרשט ונכנסתי לישראל ב- 21.11 ואיך מעללים עלי במקרה יש לי הוכחה אחת. זה מראה את כל הקונספירציות שעברתי כל כולי שבור מהמסכת הזאת. לא אתן להן לרצוח את אמי וגם לרשת אותה." (ההדגשות בקו – הוספו).

(ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 20, ש' 23- עמ' 21, ש' 3).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

117. מעיון בתמליל השיחה מאותו הערב (ראו: נספח ו' תצהיר עדות ראשית של אשתו של הנתבע 1) עולה עד כמה הניתוק מהבנים והשהייה עם הבנות בלבד ומסריהן השפיעו על המנוחה. המנוחה סירבה למבקריה, בני משפחתה, להיכנס לדירה. בחלקים מן השיחה עולה כי התובעת 2 נמצאת עם המנוחה על קו הטלפון, תוך שהמנוחה מדברת עם הנתבע 1, כלתה ונכדתה מעבר לדלת הסגורה. אשתו של הנתבע 1, הנתבע 1 ובתם מבקשים ומדברים על ליבה של המנוחה, והיא מדברת נגדם, אך טענות כלליות ולא דברים ממשיים וקונקרטיים:

"בתו של הנתבע 1: אנחנו לא באנו לשגע אותך, רצינו רק לראות שאת

בסדר. רק באנו לראות שאת בסדר. לא יוצא לנו לדבר איתך,

אנחנו לא מסו, מצליחים לדבר איתך.

הנתבע 1: מה קרה? למה את לא עונה לטלפון?

המנוחה: למה אתה לא בסדר. את בן אדם לא בסדר,

אשתו של הנתבע 1: אל תצעקי, אל תצעקי,

המנוחה: אתה עשית הרבה צרות לילדים שלי,

בתו של הנתבע 1: חיים שלי די.

המנוחה: לבנות שלי.

אשתו של הנתבע 1: רגע, רגע,

המנוחה: אתה הרבה צרות אתה עושה לבנות שלי." (ההדגשות בקו –

הוספו).

(ראו: נספח ו' תצהירה של אשתו של הנתבע 1- תמליל שיחה מיום 18.8.13

עמ' 5, ש' 13-3)

118. הלך הרוח של המנוחה, ובעיקר השינוי הקשה שחל בה מאם אוהבת וקשורה לבניה לאם שסבורה כי הם רוצים את רעתה בלבד עד כדי לרצות במותה עולה בצורה קשה אך ברורה בשיחה בין הצדדים:

"המנוחה: אתה אמרת לי, אמרת להם שאתה רוצה להרוג אותי, לשלוח

אותי לבית אבות,

אשתו של הנתבע 1: להרוג אותך?

המנוחה: אני, אתה תהרוג אותי,

אשתו של הנתבע 1: הוא רוצה להרוג אותך?

המנוחה: ... לבית אבות,

הנתבע 1: ככה אמרו לך ש...

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 המנוחה: כן, אתה רצית לשלוח אותי,
- 2 הנתבע 1: מי אמר את זה? מי אמר?
- 3 אשתו של הנתבע 1: מי אמר את זה?
- 4 המנוחה: התובעת 2 והתובעת 1 אמרו לי את זה.
- 5 הנתבע 1: אמרו לך שאני רוצה להרוג אותך?
- 6 המנוחה: כן, שרצית להרוג אותי לשלוח אותי לבית אבות, למה?
- 7 הנתבע 1: ככה הם אמרו לך?
- 8 המנוחה: למה? כן, אמרת את זה, כן. הנה, שאל את התובעת 2. שאל
- 9 את התובעת 2, מה אמרה, מה אמרה התובעת 2. (ההדגשות
- 10 בקו – הוספו).
- 11 (ראו: נספח ו' תצהירה של אשתו של הנתבע 1- תמליל שיחה מיום 18.8.13, עמ' 20, ש' 27 –
- 12 עמ' 21, ש' 15)
- 13
- 14 119. אף כשניסו המבקרים לדבר אל ליבה של המנוחה שתסכים לראות הוכחות לכך שלא הנתבע 1
- 15 הוא זה שרוצה להכניס את המנוחה לבית אבות, המנוחה מיאנה להיתרצות ונאחזה בכל כוחה
- 16 רק בתובעת 2 ובתובעת 1, אשר מבחינתה היו המשענת היציבה היחידה באותה העת:
- 17 "הנתבע 1: ככה, זה מה שאמרו לך שאני רציתי להכניס אותך לבית
- 18 אבות?
- 19 המנוחה: כן...
- 20 הנתבע 1: ואם אני אראה לך שהיא כתבה לי שהיא רוצה להכניס אותך
- 21 לבית אבות את תאמיני?
- 22 המנוחה: אני ראיתי את כל הניירות, אני ראיתי היום את כל הניירות
- 23 שכתבו לי,
- 24 אשתו של הנתבע 1: איזה ניירות?
- 25 הנתבע 1: יש לי שאלה, תקחי מי שאת רוצה למי את מאמינה לבן
- 26 הנוסף?
- 27 המנוחה: מה?
- 28 הנתבע 1: קחי את הבן הנוסף, אני אביא לו את מה שהיא כתבה,
- 29 המנוחה: רק התובעת 2 והתובעת 1, רק התובעת 2 והתובעת 1. הבן
- 30 הנוסף לא רוצה כלום. הבן הנוסף לא רוצה להירשם. אני רוצה
- 31 את התובעת 2 והתובעת 1.
- 32 בתו של הנתבע 1: ... מה להירשם?
- 33 אשתו של הנתבע 1: אנחנו לא מדברים על להירשם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

1 המנוחה: לא רוצה כלום אני רוצה את התובעת 2 והתובעת 1. הם

2 הנשמה שלי. התובעת 2 זה השם של אחותי, התובעת 2."

3 (ההדגשות בקו – הוספו).

4 (ראו: נספח ו' תצהירה של אשתו של הנתבע 1- תמליל שיחה מיום 18.8.13, עמ' 33, ש' 10-26).

5
6 120. יוזכר, כי הוכח באמצעות הודעת ה"ווטסאפ" כי הרעיון להעביר את המנוחה לבית אבות היה
7 בתחילה של התובעת 2 דווקא: "... אני מנסה להכין את אמא לאפשרות של מטפלת ל-24
8 שעות או לאפשרות לסידור בבית אבות שהצגתי לה אותו כקיבוץ שיש בו הרבה חוגים היא
9 כעסה עליי ואמרה שהיא לא מוכנה לשמוע על שום דבר..." (ראו: נספח ג' לתצהירו של הנתבע
10 1). יוזכר כי בסופו של דבר, המנוחה הייתה זו שביקשה מהאפוטרופוסית שמונתה לה לעבור
11 לגור בבית גיל הזהב, כפי שקרה בפועל. דבר זה לא מנע מהבנות להציג למנוחה כי הבנים
12 מבקשים להכניסה לבית אבות.
13

14 121. כך תיאר הנתבע 1 בחקירתו את הפחדים שהיו למנוחה ממנו לאור ההסתה של הבנות כנגדו:

15 "ש. אמרתי שאמא שלך פחדה ממך?

16 ת. שקר וכזב. לא היה ולא נברא. אמי פחדה ממני מיום האירוע שהכניסו

17 לה לפה שאם אני רוצה להרוג אותה ולהכניס אותה לבית האבות."

18 (ההדגשות בקו – הוספו).

19 (ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 17, ש' 32-30).

20
21 וכן בהמשך:

22 "ש. מה שאלתי אותך?

23 ת. למה אמא שלי מפחדת ממני? אמא מפחדת ממני מכל הרעל שהיא

24 הורעלה אלי. חודש לא ראיתי את אמי והכל התהפך." (ההדגשה בקו

25 – הוספה). (ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 18, ש' 16-18).

26
27 122. ארבעה ימים בלבד אחרי אותו מפגש לילי קשה, המנוחה עורכת וחותרת על הצוואה.

28
29 123. מהראיות עולה כי הבנות בודדו את המנוחה מיתר בני המשפחה והחלו בתהליך של הכפשה
30 והסתה של המנוחה כנגד הבנים ומשפחותיהם, ובפרט כנגד הנתבע 1 והנתבע 2 החל מחודש
31 7/2013. השינוי החד ביחסה של המנוחה לבן הנתבע 1 (כאשר עד לסוף חודש 7/2013 עוד הייתה
32 לנה בביתו של הנתבע 1 לעיתים) ואילו ביום 18.8.13 לפתע השתנה יחסה של המנוחה כלפי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

הנתבע 1, עת ניסה לבוא לבקרה, תוך שהמנוחה מציינת כי הנתבע 1 רוצה להרוג אותה, מעיד
במילותיה של המנוחה על השינוי החד שחל בה.

124. הבנות יצרו קונספציה בפני המנוחה סביב הצטרפותם של הבנים לחשבונותיה של המנוחה.
הבנים צויירו מול המנוחה כ"שודדים את המנוחה מכספיה". זאת כאשר הייתה הסכמה של
כל הילדים כי יש צורך בהצטרפות לחשבונותיה של המנוחה, אולם הייתה מחלוקת בנוגע
לזהות הילד אשר יצטרף לחשבונות בלבד.

125. כך בין היתר כעולה מנספח ג' לתצהירו של הנתבע 1, מההתכתבות בין הצדדים ב"ווטסאפ
המשפחתי":

לאחר שיחה שלי עם ה[REDACTED] הוחלט
שלוקחים אפוטרופוס על חשבון הבנק
של אמא וכל אחד מהאחים יכול
להצטרף. בנושא הטיפול באמא כל
ששת האחים יקבעו את דרך הטיפול

באמא.

23:03

אין בעיה. מקובל עלי

מקובל גם עליי שיהיה לנו שקט.

23:14 ✓

(נספח ג' תצהיר עדות ראשית של הנתבע 1).

126. מעדותה של המנוחה בזמן אמת במסגרת תיק האפוטרופוסות עולות תחושות הרדיפה אשר
ליוותה את המנוחה וההבחנה שעשתה בין המבקשות למתנגדים: "אני אומרת לך שזה לא
בסדר מה שעושים לי, הם גונבים לי את הכסף כל הזמן. רציתי שהכסף יהיה לי בבית. יום
אחד הנתבע 1 בני הגדול, שניהם גנבו לי הרבה כסף. אני רוצה שתתני לי לקחת את הכסף
שלי, אין לי כסף ביד. כל הזמן הבנות שלי התובעת 2 והתובעת 1, הן כל הזמן נותנות לי כסף,
מספיק אני כבר לא יכולה אין לי כסף ביד." (ראו: א"פ 13-11-47818, פרוט' מיום 18.12.13,
עמ' 6, ש' 5-8) (ההדגשות בקו – הוספו).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

127. כך העידה בעניין הבת התובעת 1, כאשר נשאלה מהיכן המנוחה קיבלה את המידע בנוגע לפעולות "הגניבה" שהבנים ביצעו בחשבונותיה של המנוחה:

ש. "איך היא ראתה את התהליכים האלה בחשבון מי ייצא ומי נכנס?"

ת. "אולי היא קיבלה מכתב מהבנק מי השותפים בחשבון, היא קיבלה דף פירוט מהבנק כתוב שותפים בחשבון, המנוחה, הנתבע 2 והנתבע 1 ומפה היא למדה שהיא לא מוכנה שהם יהיו בחשבון שלה. היא נבהלה מזה והיא סיפרה לי ולתובעת 2. היא סיפרה לנו ברגע שהיא קיבלה את המכתב. הם פגעו באמון שלה. היא הייתה אישה חזקה. כסף בשבילה היה האלוהים. הם פגעו לה בכסף שלה זה החופש שלה. מעולם אף אחד לא היה שותף בכסף שלה לא בעלה ולא הילדים שלה ומעולם היא לא דיברה על זה, היא מנהלת וקונה מניות לבד, היא הייתה חזקה ומאוד דעתנית ומכמה שעות שהיא לא הרגישה טוב הם פגעו באמון ונכנסו לה לחשבון לקודש הקודשים שלה ומפה ההתדרדרות הייתה מאוד מהירה."

ש. "את והתובעת 2 ידעתן שהכסף זה האלוהים שלה וזה הדבר שמוציא אותה מדעתה אם נוגעים לה בשקל. את והתובעת 2 דאגתן ללחוץ בדיוק הנקודה הזאת כי אמא שלך לא כתבה וקראה טוב ואמא שלך לא פתחה את כל ההצהרות מהבנקים שהיא קיבלה באופן שוטף ואתן ניצלתן את הסיטואציה הזאת כדי להפוך אותה ולנצל את העובדה שהיא תחשוב שמישהו עובד עליה?"

ת. "אז אמא שלי קראה בקפידה את הדואר מהבנק, אמא ידעה לכתוב ולקרוא, היא ידעה בדיוק מה שהיא רוצה. זה שהם בחרו לעשות אותה "משוגעת" היה לה בלבול של כמה שעות והפגיעה שלה הייתה קשה והיה לה קשה לסלוח וזה הכל." (ההדגשות בקו – הוספו).

(ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 35, ש' 29-13).

ואף בהמשך עדותה ענתה התובעת 1 באופן מיתמם לגבי כך שהוכח שהבנים לא משכו כספים מחשבונות הבנק:

ש. "את יודעת שהם לא גזלו שקל מאמך?"

ת. "זה לא רלוונטי."

[...]

ש. "את יודעת את האמת ואת יודעת שהם לא עשו לה כלום. למה את מנהלת איתי עכשיו כבר מספיק זמן מן דיאלוג על העובדה שהם פגעו

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

1 בה בגלל שלכאורה הם השתלטו על חשבון הבנק שלה והייתה ביניהם
2 הסכמה באישור בואט צאפ שצריך לנהל לאמא חשבון בנק?
3 ת. לא אמרתי שצריך לנהל. אמרתי שאני לא רוצה להיות בחשבון. אבל
4 אם אמא חזרה לאיתנה ומבקשת מהם לצאת מחשבון הבנק מה לא
5 ברור, צאו מחשבון הבנק הכל היה חוזר אחורה והכל היה נגמר. אמא
6 שלי לא הייתה אישה רעה ולא שמרה טינה וברגע שהם היו יוצאים
7 מהחשבון הכל היה מאחוריהם והם רצו לגזול את הכסף שלה.
8 [...]

9 ש. אם הבעייה זה החשבון ואחרי שהם ייצאו מהחשבון?
10 ת. הם איימו גם על האפוטרופוס. הם יצאו אחרי שהם קשרו לה את הידיים
11 שנה ומשהו". (ההדגשות בקו – הוספו).
12 (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 41, ש' 29- עמ' 42, ש' 21).

13
14 128. די להתרשם מחקירתה של התובעת 1 והשימוש במילים הקשות של: "קשרו לה את הידיים";
15 "רצו לגזול את הכסף שלה" על מנת להבין את תחושותיה של התובעת 1 כלפי המתנגדים באותה
16 העת והמסרים ברוח הזו שעברו לאם.

17
18 129. תשובותיה של התובעת 2 בעניין היו אף הן מתחמקות ומיתממות:
19 ש. את יודעת שהנתבע 2 והנתבע 1 לא משכו שקל מחשבון הבנק האם
20 אמרת זאת לאמא?
21 ת. היא יודעת שלא, הם סגרו לה את חשבונות הבנק. הכסף של אמי היה
22 כל עולמה.
23 ש. את תמיד ידעת זאת וידעת באיזה נקודה ללחוץ עליה ואמרת לה
24 שהנתבע 2 והנתבע 1 השתלטו על חשבון הבנק וזה החלק מהלחץ שלך
25 עליה כדי להסית אותה?
26 ת. לא אמרתי לה. התובעת 1 הביאה אותה מהחוג, היא פתחה את הדואר.
27 לא הייתי שם אחותי סיפרה לי. (ההדגשות בקו – הוספו).
28 (ראו: פרוט' מיום 11.7.17, עמ' 25, ש' 25-30).

29
30 130. גם תשובותיה של התובעת 2 בעניין זה אינן מניחות את הדעת.
31
32 131. מעוצמות הסכסוך בין הצדדים ניתן היה להתרשם גם לכל אורך הדיונים בפניי.
33

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

132. יודגש, בפועל הראיות שהוצגו הראו באופן מפורש כי הבנים לא משכו כספים מחשבונות המנוחה, וזאת בניגוד מוחלט למה שנאמר למנוחה באותה העת ע"י המבקשות. כך כעולה ממכתב מבנק --- מיום 17.10.13:

"הנדון: הצטרפות לחשבון מס' --- בבנק --- סניף ---"

במענה לבקשתכם, הרינו לאשר כי מר הנתבע 2 ת.ז. --- ומר הנתבע 1 ת.ז. --- (להלן-"האחים") הצטרפו לחשבון הנ"ל על שם אמם הגב' המנוחה ת.ז. --- בתאריך 18/7/2013. מיום הצטרפות האחים לחשבון הנ"ל ועד עצם יום הוצאת המכתב לא נמשכו על ידם כספים מהחשבון. לאור מחלוקת בין השותפים, בתאריך 13/8/2013 בוטלה ההרשאה ההדדית בחשבון וכל משיכה מהחשבון מחייבת 3 חתימות, כמו כן בוטל כרטיס האשראי של האם. האחים נתנו הוראה לבנק בתאריך זה לאפשר לאם למשוך כל חודש 3,000 ₪ לצורכי המחיה." (ראו: מוצג מתנגדים מספר 6).

133. אכן הנתבע 1 והנתבע 2 עשו טעות כאשר נכנסו לחשבונות הבנק של המנוחה. טעות זו, שהחלה כסיכום חיובי בין הילדים לסייע לאימם המנוחה, הייתה בין השאר הגורם לפרוץ הסכסוך. הנתבע 2 והנתבע 1 במקום לצאת באותו הרגע מחשבונות הבנק של המנוחה המשיכו "להיאחז" בצירופם לחשבונות, גם כאשר הבינו כי הדבר פועל לרעתם במישור מערכת היחסים עם האם וגם כאשר הבינו שאין בכך כל תועלת לאם. ניכר כי הם סברו בטעות כי הישארותם בחשבון תשמר קשר כלשהו עם האם וכי באופן זה יוכלו להמשיך לסייע לה. מבחן המציאות, כפי שעלה מהראיות בפניי, מעלה: כי לא כך הוא, וכי הדברים קיבלו משמעות חריגה בעוצמתה, שגרמה בין השאר לניתוק הקשר בין כל הבנים לאם.

134. הבנות המשיכו לדבר בגנות הבנים עם המנוחה גם לאחר שהקשר בין הבנים למנוחה נותק ולא הייתה לבנים כל יכולת להשפיע או לפעול בחייה של המנוחה. על אף שלמנוחה לא היה קשר עם הבנים מחודש 7/2013 ועד לפטירתה בחודש 9/2014, והבנות הן שקובעות את כל מהלך העניינים מאותו הרגע, הבנות ממשיכות להעלות טענות קשות ביותר נגד הבנים בפני האם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

135. המנוחה השתמשה במונח "רוצים להרוג אותי" בהקשר של הבנים, גם חודשים רבים לאחר שלא היה לה כל קשר עימם אלא רק קשר עם בנותיה. המשך הטענות כלפי הבנים למשל בנושא הכנסת האם לבית אבות, המשיך על ידי הבנות, על אף שהבנים לא פעלו בכיוון זה כלל וגם לא יכלו מאחר ולא היו עימה כלל בקשר. אך למנוחה נאמר כי הבנים פועלים להכניסה לבית אבות ונאמר לה לגבי גזילת כספים מחשבונותיה על אף שלא כך היה.

136. שוכנעתי בטענות המתנגדים כי הבנות הציגו למנוחה תמונה השונה מהמציאות, תוך שהן מכפישות ומספרות סיפורים לא נכונים אודות בניה, כלותיה ונכדיה, עד שגרמו למנוחה להאמין כי ברצונם להזיק לה. מצבה הרעוע של המנוחה הפיזי, הרגשי והמנטלי בשילוב הבדידות שחשה באותה עת ותלותה בבנות, שימשו כר לעריכת הצוואה.

137. שמיעת המנוחה עצמה בפני בדיון מיום 18.12.13 בתיק האפוטרופסות מעלה כי למעשה התובעת 2 הייתה זו ששלטה בפועל בכספים בחייה של המנוחה, ולמעשה בוחרת מתי וכמה לתת למנוחה:

"לשאלות ביהמ"ש:

- ש. איפה את גרה עכשיו?
- ת. אצל הבת שלי התובעת 2 ב- ---.
- ש. כמה זמן את גרה אצלה?
- ת. היא קונה לי ואין לה כסף.
- ש. מאיזה כסף היא נותנת לך?
- ת. היא לא עובדת. בעלה עובד והיא נותנת לי קצת כסף.
- ש. יש לך כספומט?
- ת. כן, השארתי את זה אצל התובעת 2.
- ש. למה לא אצלך?
- ת. השארתי אצלה כדי שכל פעם התובעת 2 תביא לי, כי אני לא בבית.
- לפעמים אני הולכת איתה וקונה דברים עם הישראכרט שלה."

(ההדגשות בקו – הוספו).

(ראו: א"פ 13-11-47818, פרוט' מיום 18.12.13, עמ' 6, ש' 21-13).

138. כאשר התובעת 2 נשאלה על דבריה של המנוחה בדיון בתיק האפוטרופסות, תשובותיה שניתנו היו מיתממות ובלתי מהימנות:

ש. ביום 18.12.13 אמא ז"ל הייתה בבית המשפט ואמרה לשופטת שהכספומט שלה נמצא אצלך?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

ת. אני רוצה לראות איפה זה כתוב. ברור שלא הכרטיסים שנבלעו. היה
חשבון בנק שהם בניגוד לחוק לקחו לה את הביטוח לאומי. זה היה
אצלי כי לא יכלה ללכת עם תיק.
ש. קודם אמרת שאמא עשתה הכל לבד מכרה וקנתה ניירות ערך לבד,
דיברה עם פקידי הבנק לבד, אמא קראה את הצהרות הבנק שנשלחו
אליה לבד, אבל לא יכלה לסחוב כרטיס פלסטיק כי זה היה כבד?
ת. היא לא יכלה ללכת עם תיק ועם מקל. " (ההדגשות בקו – הוספו).
(ראו: פרוט' מיום 11.7.17, עמ' 25, ש' 9-16).

139. אשר על כן מהראיות והעדויות עולה כי הבנות בודדו את המנוחה מכל קשריה החברתיים,
למעט עימן, החל מחודש 7/2013.

מבחני תלות ועצמאות; תלות וסיוע

140. בטרם אשפוז של המנוחה, המנוחה מתוארת כאישה עצמאית ופעילה חברתית.
141. -----, המטפלת של המנוחה בטרם אשפוז והעברת מגוריה לביתה של התובעת 2, תיארה
בחקירתה את עצמאותה של המנוחה:
"ש. איך הייתה שגרת היום של המנוחה לפני המחלה, את זוכרת שהיא
חלתה?
ת. היא לא חלתה. היא אהבה ללכת למועדון, מלווה אותה. הולכת איתה
לשוק ולקניון. הייתי איתה במרפאת עיניים. היא מאוד אהבה את
הבית שלה.
ש. ככל שאת התרשמת ואני יכול להבין ממך עכשיו שהיא הייתה
עצמאית?
ת. היא הייתה עצמאית והלכנו לשוק יחד, היא הייתה צלולה בדעתה,
היא עשתה הכל בעצמה. לא תמיד היה צריך ללוות אותה."
(ראו: פרוט' מיום 4.4.17, עמ' 13, ש' 18-23).

142. התובעת 2 מתארת גם היא את עצמאותה של המנוחה:
"ש. עד האירוע ביוני 2013 אמך ז"ל הייתה בתפקוד עצמאי נכון?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

ת. היא הייתה בתפקוד עצמאי חלקית, מבחינת ניידות היה קשה. הייתה
לה מטפלת. קוגניטיבית היא הייתה בתפקוד מלא, היא הלכה לקניות
ואהבה ללכת לשוק. חיי חיי חברה והייתה במועדון והיו לה חברות. "
(ראו: פרוט' מיום 11.7.17, עמ' 14, ש' 10-13)

143. גם התובעת 1 תיארה את המנוחה כאישה עצמאית ופעילה בטרם האשפוז:

"ש. לפני האירוע הזה אמא הייתה עצמאית מאוד?

ת. נכון מאוד.

ש. היא הלכה למתנ"ס?

ת. נכון. היא הלכה למתנ"ס ופגשה חברים. לשוק היא לא הלכה לבד או

איתי או עם המטפלת שלה. "

(ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 32, ש' 30-34)

144. הפער בין העצמאות המתוארת של המנוחה, אשר הייתה הולכת למתנ"ס, נפגשת עם חברותיה
ומטיילת בשוק - אל מול התלות לאחר מכן של המנוחה בבנותיה וניתוקה מפעילותיה
היומיומיות וניתוקה ממקום מגוריה הקבוע, ממחישה ביתר שאת את היעדר העצמאות
שהייתה למנוחה באותה העת.

145. המנוחה הפכה להיות תלויה בפעולות יום יומיות בבנות ובפרט בבת התובעת 2, סמכה עליהן
ונזקקה לעזרתן החל מפרטים קטנים של עריכת קניות והבאת אוכל, וכלה בטיפול בנושאים
משפטיים וכלכליים. עיון בתיקים שהגישה המנוחה כנגד הנתבע 1 והנתבע 2 מעלה באופן
מובהק את מעורבות הבנות. למנוחה לא הייתה את היכולת לפעול לבדה בהגשת התביעות נגד
הבנים וניהולן.

146. הנתבע 3 בחקירתו התייחס להתנהלותה של המנוחה בתקופה שלאחר אשפוזו: "זה לא אמי.
התפקיד שלה בובה. המוח יושב ב---". (ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 4, ש' 13-14)

147. שמיעת העדויות ובחינת הראיות מעלה כי הבנות לא פעלו מול המנוחה רק בסיוע טבעי וראוי
להערכה של בנות לאימן. עזרתן החיובית והמבורכת גלשה אל עבר דה לגיטימציה קשה של
הבנים, ובפרט הבנים הנתבע 1 והנתבע 2. כך למשל הביטוי המובהק ביותר לדחלגה לגיטימציה של
הבנים הן חמש התביעות שהגישה המנוחה כנגד הבנים לצווי הגנה וצווי מניעה, וחששותיה של
המנוחה כי הבנים רוצים להורגה, כאשר לא היה לטענה זו בדל של ראיה במציאות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

148. יצוין כי אף בהתנהלותם של הבנים עלו דברים פסולים מעבר להצטרפות של הבנים לחשבונותיה של המנוחה גם כאשר הבינו כי הדבר בניגוד לרצונה. הבנים נהגו באופן קשה כנגד התובעת 1 והתובעת 2 ובפרט ההתכתבויות הבוטות שהיו בין הצדדים, בהן לא חסכו הבנים במילים מכפישות ביותר נגד הבנות.
149. עם זאת, ניכר מהתנהלות הבנים בזמן אמת וכן כפי שעלה בפני בדיוני ההוכחות כי הבנים נהגו כפי שנהגו מתוך רצון עז ונואש לקשר עם המנוחה. בין הפסול בהצטרפות הבנים לחשבונה של המנוחה והתבטאויותיהם הקשות כנגד הבנות לבין ניתוקם וניתוק בני משפחותיהם באופן חד ומוחלט מאימם עד לפטירתה, אין דבר וחצי דבר.
150. ניתן לראות כי בתסקיר שני הצדדים השתמשו באותו הביטוי בתסקיר בנוגע לתחושותיהם אחד כלפי השני וציינו כי הם "נבגדים". אולם תחושת הבגידה הייתה כלפי הצד השני, ולא התייחסה לבגידה של המנוחה בהם (ראו: פרק המערכת המשפחתית, תחתית עמ' 2 וראשית עמ' 3).
151. לעומת הבנים, אשר נותקו והודרו מהשנה האחרונה לחייה של המנוחה, לבנות הייתה היכולת, ובצער יש לומר גם המוטיבציה, בכדי להפעיל את השפעתן על המנוחה באופן פסול.
152. בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בעמ"ש 16-12-47856 מצוין כי ניתן ללמוד מגורמים שונים על מצבו של המצווה בעת עריכת הצוואה, וכי יש לשים דגש על מצבים בהם המצווה בודד ומנותק מאחרים והדבר מגביר את מידת תלותו בנהנה. כמו כן יש לבחון האם התקיים יסוד "אי ההגיונות" בהתחשב במצבו של המצווה, ומערכת יחסיו עם הנהנה:
- "בבואו לסכם את הדברים נדרש בית המשפט העליון גם לעניין בדידותו וניתוקו של המצווה מאחרים כמגבירים את מידת תלותו בנהנה:**
"על קיומה של השפעה בלתי הוגנת ניתן ללמוד מגורמים שונים ומשתנים. מצבו הפיזי של המצווה, מצבו המנטאלי והנפשי, מידת חולשתו וסוג התלות שהוא תלוי בזולת, בדידותו וניתוקו מאנשים אחרים, מערכת הקשרים בינו לבין האדם שהוא נזקק לו וקשריו עם אחרים – כל אלה יש בהם כדי להשפיע על מידת השתעבדות רצונו ואובדן השליטה בו, או על חשש מפני קיומו של מצב כזה" (ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה פ"ד (3) 338, 341, 344. ראו גם דברי השופטת שטרסברג-כהן בע"א 4902/91 גודמן נ' בית מדרש גבוה להוראה ודיינות פ"ד מט(2) 441).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

מן המקובץ עולה שהתואר "בלתי הוגנת" המתלווה אל ההשפעה נעוץ באופייה של מערכת היחסים שבין המשפיע למושפע. יסוד אי-ההגינות בהשפעה יכול להתבטא גם בנסיבות הפעלתה, ולאו דווקא במטרת המעשה או בתוצאות שאותן מבקש המשפיע להשיג. לדוגמה, מערכת נסיבות כאמור נוצרת כאשר מי שמשפיע על המצווה מנצל את תלותו, חולשתו או חוסר יכולתו.

ההשפעה המביאה לבטלות צוואה היא למשל השפעה שביטויה הוא לחץ מילולי המופעל על אדם חולה, חלש ותשוש שאין לו כוח להתנגד, וגורם לו לאמץ את דעתו של האדם המשפיע ולצוות כרצונו. אימוץ דעתו של המשפיע בנסיבות כאלה נוצר בליט ברירה ובשל חוסר הכוח להתמודד עם ההשפעה בשל מצבו של המצווה או בשל תלותו במשפיע.

עמ"ש 47856-12-16 סעיף 8 לפסק דינו של כב' השופט שוחט (23.4.2018).

153. **מצבה הנפשי של המנוחה גרם לכך שניכרת מגמה נמשכת של הדרת האנשים הקרובים למנוחה מחייה ומחשבות פראנואידיות כלפי התנהגותם ואימוץ דעתן של הבנות נגד הבנים.** שתי בנותיה היו היחידות אשר לא הודרו מסביבתה הטבעית וניכר כי היא הייתה תלויה בהן מאוד בכל היבטי חייה.

154. עיון בחוות דעתו של פרופ' נוי מזמן אמת ובחוות דעתו של ד"ר פלדינגר במסגרת ניהול ההליכים שלפנינו מלמדת על מצבה המתדרדר של המנוחה. הגם כי מבחינה פיזית מצבה של המנוחה התדרדר רק לאחר עריכת הצוואה, עולה מחוות הדעת השינויים הפיזיים והנפשיים שהמנוחה עברה בסמוך לפני ואחרי עריכת הצוואה. עולה כי תקופה זו לא הייתה תקופה פשוטה עבור המנוחה. **העו"ס בבית גיל הזהב** סיפרה את התרשמותה מהמנוחה כי: **"בעיקר אני זוכרת שהיא מחפשת שקט נפשי ומגורים שקטים"** (ראו: פרוט' מיום 26.2.19, עמ' 12, ש' 17).

155. וברקע כל זה, תוך שהמנוחה ניזונה מסיפוריהם של הבנות בלבד, מבודדת מיתר בני משפחתה ומסביבתה הטבעית, מלווה במחשבות רדיפה (על חייה ועל כספה) ותוך שהופגשה עם עו"ד עדת הצוואה לצורך ניהול התיקים המשפטיים, עורכת המנוחה את צוואתה בה, בניגוד לאשר הוכח בדבר רצונה במשך כל שנות חייה כי הכספים יחולקו שווה בשווה בין כל ילדיה, בוחרת המנוחה לנשל את בניה ולהוריש את כל רכושה לבנות.

156. עו"ד עדת הצוואה אשר ערכה את הצוואה מתארת בעדותה את רצונה של המנוחה כפי שהשתקף בפניה, הרצון להוריש את כל נכסיה לבנות:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 ש. מה היא אומרת לך?
- 2 ת. היא אמרה לי אז שאני מבקשת שתעשי לי צוואה. אני רוצה בעצם שכל
- 3 מה שיש לי לתת לשתי הבנות שלי התובעת 2 והתובעת 1. זה מה שהיא
- 4 אמרה לי בגדול.
- 5 ש. שאלת אותה מה לגבי יתר ילדיה?
- 6 ת. שאלתי אותה האם זה מה שאת רוצה ואני אכתוב מה שאת מבקשת
- 7 ממני, יש לך את הזכות לצוות את כל מה ששלה ולמה להן, היא אמרה
- 8 שהבנות תמכו בה, סעדו אותה והזמינו אותה כל השנים להתארח
- 9 וכשהיא התאשפזה הן באו ברמה יום יומית. התובעת 2 דאגה לקלח
- 10 ולהשכיב ושיבחה אותה והיא העריכה מאוד כשמלאו לה 70 שנה הן
- 11 לקחו אותה לחו"ל היא לא דיברה בגנותם של האחרים אלא להכיר
- 12 תודה לבנות. היא כעסה כמובן שהם נכנסו לחשבון הבנק ולא שייכה
- 13 זאת לצוואה. "
- 14 (ראו: פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 14, ש' 9-18).
- 15
- 16 157. מעדותה של עו"ד עדת הצוואה עולה המציאות כפי שראתה אותו המנוחה באותה עת אך
- 17 מעיניהן של הבנות – הבנות הן היחידות שסייעו, דאגו וביקרו אותה באשפזה – תמונה אשר
- 18 נטמעה בראשה של המנוחה בהשפעתן של הבנות, כאשר במציאות הוכח כי הבנים סייעו דאגו
- 19 וביקרו את המנוחה באשפזה לא פחות מהבנות.
- 20
- 21 158. מן האמור לעיל, עולה כי המנוחה הייתה תלויה מאוד בסובבים אותה. לא היתה עצמאית, הן
- 22 מבחינה פיזית והן מבחינה נפשית. היא עברה להתגורר בביתה של התובעת 2 על מנת לקבל
- 23 עזרה פיזית מלאה ואף קודם לכן בביתה נעזרה במטפלות שונות. היא הייתה תלויה בתובעת
- 24 2 ובהתובעת 1 גם מבחינה כלכלית וקיבלה "קצבה" למחייתה מהתובעת 2.
- 25
- 26 159. היקף הסיוע שניתן למנוחה בתקופה הרלוונטית היה חיוני ורב לאין שיעור – המנוחה עזבה
- 27 את דירתה ועברה להתגורר בביתה של התובעת 2. המנוחה נזקקה לסיוע ותמיכה בכל צעד ושעל
- 28 שחפצה לעשות במהלך יומה ובכך ניתלה ממנה עצמאותה. המנוחה נזקקה לסיוע והייתה
- 29 תלויה רגשית בבנותיה, כאשר בחוויה שלה "איבדה" את בניה ורק בנותיה נותרו לה כבנות
- 30 משפחה. לפיכך, מידת התלות של המנוחה בבנותיה הייתה רבה והיא נזקקה לסיוע מהן
- 31 שבלעדיהן לא יכולה הייתה להסתדר.
- 32

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

160. מן האמור לעיל, עולה כי הסיוע של הבנות, ובפרט של הבת התובעת 2, שהחל במשך
כחודשיים בטרם עריכת הצוואה ועד לפטירתה של המנוחה היה לפרק זמן קריטי בהקשר של
בחינת נסיבות עריכת הצוואה. המנוחה ראתה בבנותיה מקור הגנה וסמכה עליהן בכל עניין
ועניין בחייה. בתפיסת העולם שהייתה למנוחה באותה העת, ממשפחה ענפה "נותרה"
המנוחה עם שתי בנותיה בלבד. לכך יש להוסיף כי היא סבורה באותה העת כי הבנים חפצים
להרע לה.

נסיבות עריכת הצוואה

161. בחינת נסיבות עריכת הצוואה מהחלטה לעריכת הצוואה ועד חתימת המנוחה, לרבות
הסרטת חתימת הצוואה, מעלות כי הצוואה נחתמה בנסיבות יוצאות דופן המטילות צל כבד
על רצונה החופשי של המנוחה בעריכתה.

162. כפי שיפורט להלן, הוכח כי הבנות הן שניהלו את כל ה"מאחורי הקלעים" אשר אפשר את
עריכת הצוואה – החל מהפגשת המנוחה עם עו"ד עדת הצוואה, בחירת המיקום לחתימת
הצוואה והבאת המנוחה למיקום הנבחר והחזרתה ל---, בחירת העדות לצוואה, מעורבותן מול
ד"ר מזרחי אשר ערך את התעודה הרפואית שנועדה להראות כי המנוחה כשירה לערוך את
צוואה.

163. מחקירתה של עו"ד עדת הצוואה עולה כי התובעת 2 ובעלה היו אלו שהכירו למנוחה את עו"ד
עדת הצוואה:

ש. היכן הכרת את המנוחה?

ת. קיבלתי פניה באמצעות בתה ובעלה שמתגוררת ב--- היות ואני

מפרסמת במקומות ב---. היא הגיעה אלי באמצעותה.

ש. מי שכר את שירותיך?

ת. המנוחה.

(ראו: פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 13, ש' 6-2).

164. כמו כן אישרה עו"ד עדת הצוואה כי שיחותיה עם המנוחה היו באמצעות הטלפון הנייד של הבת
התובעת 2 (ראו: פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 16, שורות 17-28).

165. היכרות זו בין המנוחה לעו"ד עדת הצוואה הייתה לצורך ייצוגה של המנוחה בתיקים כנגד
הנתבע 1 והנתבע 2. נקודת הזמן שבו עו"ד עדת הצוואה הכירה את המנוחה הייתה בשיאו של
הקרע המשפחתי. משכך, הקרע במשפחה וחששותיה של המנוחה מהבנים (כתוצאה מהשפעתן

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

של הבנות על המנוחה כמפורט לעיל) התקבל אצל עו"ד עדת הצוואה כנתון קיים, מבלי שהכירה את החיים המשותפים והמשפחתיים שהיו לצדדים עם המנוחה בטרם הקרע המשפחתי.

166. היכרות המנוחה ועו"ד עדת הצוואה נערכה זמן קצר לפני עריכת הצוואה (התיק הראשון בו ייצגה עו"ד עדת הצוואה את המנוחה היה בחודש 8/2013, כחודש וחצי בטרם עריכת הצוואה). מחקירת עו"ד עדת הצוואה עולה כי על אף שטענה בתחילה כי המנוחה היא זו שביקשה לערוך צוואה, למעשה עו"ד עדת הצוואה היא זו שהציעה למנוחה לערוך צוואה לאור הנסיבות המשפחתיות. קרי לא מדובר היה ביוזמה עצמאית של המנוחה שחפצה הייתה לערוך צוואה:

ש. מי ביקש ממך לערוך למנוחה צוואה?

ת. המנוחה בעצמה. לראשונה עלה נושא עריכת הצוואה היא הגיעה אלי באמצעות בתה ובעלה ואני הגעתי לפגוש את המנוחה בביתה שב---
ואני בעצם נתתי ייעוץ והיא דאגה לגבי הכספים שלה ושני חשבונות הבנק שלה, זה היה בסוף אוגוסט תחילת ספטמבר. אני לא זוכרת במדויק, אז נתתי לה ייעוץ הן לגבי שחרור הכספים שלה כי שני הבנים נכנסו לחשבון ללא רשותה, אני הצעתי לה לערוך צוואה בנסיבות אלה.

ש. זה לא שהיא ביקשה ממך לעשות צוואה?

ת. במסגרת ההליך המשפטי נתתי לה את האפשרויות כולל גישור, מכתבים והגשת בקשה והצוואה. המנוחה שילמה לי את שכרי.

ש. איך היא שילמה?

ת. במזומן. (ההדגשות בקו – הוספו).

(פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 13, ש' 14-23).

167. יצוין כי עו"ד עדת הצוואה העידה בחקירתה כי המנוחה היא ששילמה לה את שכרה במזומן, אולם שוכנעתי כי המנוחה הייתה "כבובה" אשר שילמה את הכספים בהוראותיהן של הבנות, וכי אחת מהבנות או מי מטעמן היו אלו שהוציאו את המזומן בכדי שהמנוחה תוכל להעבירם לעו"ד עדת הצוואה.

168. דבר מהותי מאוד אשר אף הוא לא קיבל ביטוי מספק בגרסת המבקשות הינו מיקום החתימה על הצוואה. בצוואה נכתב כי הצוואה נחתמה בדירת המנוחה בתל אביב, בעוד בפועל המנוחה התגוררה דרך קבע באותה העת בדירתה של התובעת 2 ב---. יצוין כי התובעת 1 העידה בחקירתה כי התובעת 2 הייתה זו שהביאה את המנוחה לביתה שבתל אביב לשם החתימה על הצוואה (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 43, ש' 31-30).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

169. אין הסבר מדוע המנוחה, נלקחת כל הדרך חזרה לדירתה בתל אביב רק לשם החתימה על הצוואה. זאת ועוד כאשר עו"ד עדת הצוואה, המייצגת את המנוחה ואשר ערכה בשמה את הצוואה, עובדת באזור ---. הגיונם של דברים הוא כי עריכת הצוואה הייתה נעשית ב--- ולא בתל אביב. אין הסבר מדוע לא נחתמה הצוואה בביתה של התובעת 2. מדוע לא נחתמה הצוואה במשרדה של עו"ד עדת הצוואה שמשרדה באזור. מדוע הוטרחה המנוחה ועורכת הדין לדירתה בתל אביב לחתימה על הצוואה. לעניינים אלה לא ניתן הסבר כלל על ידי המבקשות.

170. יודגש, כי המנוחה לא הייתה ניידת ולא הייתה עצמאית פיזית אלא הובאה על ידי התובעת 2 במיוחד באותו היום לדירתה. חתימת הצוואה בדירת המנוחה יצרה מצג של עצמאותה של המנוחה והמשך מגוריה העצמאי בדירה, על אף שלא כך היה.

171. לכך יש להוסיף כי מהנסיבות עולה כי בחירתה של המטפלת כעדה לצוואה, אשר הייתה מיוחדת עם הבנות, לא הייתה בחירה מקרית. ההתרשמות היא כי הבנות הן שבחרו מי תהיה העדה בצוואת אימן וכל זה כחלק מהמצג שניסו להציג כאילו חייה של המנוחה המשיכו כתמול שלשום.

172. מחקירת המטפלת עולה כי התקיים קשר קרוב והדוק בין הבנות למטפלת, לפני ואחרי עריכת הצוואה. כך למשל, הבנות היו אלה שהסיעו את המטפלת לעו"ד לשם עריכת התצהיר לקראת דיון ההוכחות בתיק שלפנינו והן שהביאו אותה לדיון ההוכחות לחקירתה:

"ש. דרך אגב, הגעת לביהמ"ש עם מי הגעת?

ת. הגעתי עם התובעת 1 ועם התובעת 2.

ש. איפה את מתגוררת?

ת. בת"א. אני באתי אליהם והם הביאו אותי.

ש. המנוחה נפטרה ואת נשארת בקשר עם הבנות שלה?

ת. כן, בקשר מאוד טוב. זה לא שייך שהייתי מטפלת שלה ונשארו בקשר.

ש. באותו יום כשחתמת על התצהירים גם התובעת 2 והתובעת 1 היו איתך

אצל העו"ד, רק התובעת 1?

ת. נכון רק עם התובעת 1. היא לא הייתה איתי אני הייתי לבד במשרד. "

(ראו: פרוט' מיום 4.4.17, עמ' 13, ש' 10-17).

וכן בהמשך:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 15-05-23046 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 15-05-23110 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 19-06-57167 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

1   ת. הגעתי לדירה רק בזמן שהרופא היה שם והייתי סגורה בחדר בבדיקת
2   הרופא ורק אחותי ליוותה את אמא שלי. כשהסתיימה הבדיקה אני
3   הלכתי לדרכי. " (ההדגשות בקו – הוספו).

4   (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 31, ש' 19 – עמ' 32, ש' 6).

6   וכן בהמשך עדותה של **התובעת 1** לגבי נסיבות עריכת הצוואה:

7   ש" את הגעת לדירה?

8   ת. נכון.

9   ש. פגשת שם?

10   ת. את התובעת 2 ואת אמי. היינו איתה לבד.

11   ש. כמה זמן לאחר מכן הגיע הרופא?

12   ת. לא זוכרת. היינו שם לא יודעת להגיד כמה דקות והגיע הרופא.

13   כשהגיעה העו"ד אני לא יודעת. לא הייתי שם כשהגיעה עו"ד התובעת

14   2 ואני לא היינו שם.

15   ש. את השאת את אמא שלך לבד בדירה?

16   ת. עם התובעת 2 אני הלכתי לפני.

17   ש. את והתובעת 2 השארתי את אמא שלכן לבד בדירה עם המטפלת

18   והרופא שהם יקבלו את העו"ד?

19   ת. לא כך היה. כשהסתיימה הבדיקה אני ירדתי והתובעת 2 ירדה אחריי

20   מיד. ראיתי אותה ונסעתי הביתה והיא ירדה. היא ירדה מעלית אחת

21   אחריי. דקה אחריי.

22   ש. כשירדת למטה האם את ראית את עו"ד עולה ומחליפה אותך ואת

23   התובעת 2 בדירה?

24   ת. לא ראיתי את העו"ד.

25   ש. כן ראית את התובעת 2 יורדת למטה אחרייך?

26   ת. לבניין יש שתי כניסות כנראה נכנסה מכניסה אחרת.

27   ש. ואת לא היית נוכחת בכל התהליך של הסרטת הצוואה לכאורה של

28   אמד?

29   ת. לא הייתי נוכחת וגם לא התובעת 2. " (ההדגשות בקו – הוספו).

30   (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 44, ש' 18 – עמ' 45, ש' 2).

32   178. מכל האמור לעיל ובפרט מחקירתה של **התובעת 1** כי הנסיבות בעת חתימת הצוואה הייתה של

33   אקטיביות רבה מצידן של הבנות. הן פעלו לקידום עריכת הצוואה וביצירת מצג נייטרלי ורצוני

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

מצידה של המנוחה, חרף מעורבותן. עולה כי הבנות היו מעורבותן באופן יוצא דופן עם הדמויות המרכזיות הקשורות בעריכת הצוואה- ד"ר מזרחי, עו"ד עדת הצוואה והמטפלת. נוכחותן המנטלית של הבנות, הגם שלא נכחו בשעת הסרטת חתימת הצוואה הורגשה לפני ואחרי ואף במהלך ההסרטה עצמה והשפעתן על המנוחה ניכרת.

179. עם זאת, לא שוכנעתי כי יש במעורבות זו בכדי להביא לפסלות התעודה הרפואית אולם הדבר נלקח בחשבון במשקל שניתן לתעודה הרפואית, כפי שנאמר לעיל בפרק הדן בכשרות המנוחה לצוות.

180. **כעת יש לבחון את סרטון הסרטת עריכת הצוואה והחתימה עליה.**

181. בית המשפט צפה בהסרטה של עריכת הצוואה מספר פעמים, הן לבדו והן עם ב"כ הצדדים אשר נתנו הערותיהם בנוגע לסרטון תוך כדי צפייה משותפת בו בדיון (הצדדים עצמם לא נכחו בעת הצפייה בהסרטת עריכת הצוואה בדיון מיום 4.4.17). כל אחד מהצדדים סבור כי ההסרטה מסייעת לו בהוכחת טענותיו.

182. בפתח דברים ייאמר כי ההסרטה נגמרת באחת, באופן מלאכותי, כשהגיונם של דברים הוא כי השיחה בין המנוחה והעדות לצוואה המשיכה להתנהל אף לאחר סיום ההקלטה. לא ניתן הסבר לכך כלל.

183. יודגש כי בעת ההסרטה, לא ניתן למנוחה הסבר כי היא מוסרטת. כן לא ניתן למנוחה הסבר שכעת ההסרטה תסתיים בסוף הקראת הצוואה והחתימה עליה.

184. **ההתרשמות העולה מצפייה בהסרטת עריכת הצוואה היא הפאסיביות הכמעט מוחלטת של המנוחה. המנוחה עונה תשובות שטוחות מאוד, בעיקרן של "בסדר" או "כן" ו"לא".**

185. **המנוחה אינה מוליכה את האירוע או מנהלת שיחה, והיא אינה שואלת את עו"ד עדת הצוואה אף שאלה. המנוחה מאשרת את הנאמר לה ואינה מוסיפה שום פרט מיוזמתה. ההתרשמות אינה של אישה דעתנית כפי שטוענות הבנות. התמונה המצטיירת מהצפייה בהסרטת חתימת הצוואה אינה של אדם אשר מביע את רצונותיו, אלא של אדם הנענה לשאלותיו של האחר.**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

186. בראשית ההסרטה מסבירה עו"ד עדת הצוואה למנוחה כי היא תקריא למנוחה את הצוואה בטרם המנוחה תחתום על הצוואה. אף בסוף הצוואה נכתב כי "עורכת הצוואה הקריאה והסבירה למצווה את תוכנה של צוואה זו".

187. עם זאת, הצוואה לא הוקראה למנוחה, אלא רק עיקרי הצוואה הוסברו לה. צפייה בהסרטה וקריאת הצוואה מעלים כי חלקים מהותיים, בעיקר נוכח המורכבות המשפטית המלווה את עריכת הצוואה, לא הוקראו או הוסברו למנוחה.

188. מדובר בצוואה קצרה בת 3 עמודים, ולא מצאתי כי הייתה סיבה מניחה את הדעת לכך שלא כל הצוואה הוקראה, ובפרט הסבר מדוע הנושאים שלא הוקראו/ לא הוסברו, הושמטו במעבר על הצוואה :
כך למשל, לא הוסבר למנוחה כי היא יכולה לשנות את הצוואה בכל עת שתחפוץ בכך. הפיסקה בנוגע ליכולת המנוחה לשנות מהצוואה, המופיעה בצוואה, לא הוקראה או הוסברה למנוחה כלל.

בנוסף, הנכס המרכזי אשר בבעלות המנוחה הינו דירתה ברחוב _____ בתל אביב, אולם הנכסים היחידים המפורטים באופן מפורש בצוואה הינם חשבונות הבנק של המנוחה.

189. הצוואה אף מציינת מפורשות "הנני מצווה את רכושי זה המפורט בסעיפים 1-3 לעיל (קרי חשבונות הבנק – ת.ס.פ.) באופן שווה ובחלקים שווים לכל אחת משתי בנותי האהובות כירשות יחידות שלי" (ראו : תחתי העמוד הראשון לצוואה).

190. עם זאת, אין כל איזכור מפורש של דירת המנוחה, אלא בסעיף כללי בראשית עמוד 2 לצוואה, סעיף אשר לא הוקרא במלואו למנוחה, בו מצויין כי גם נכסי המקרקעין מצויים לבנות בלבד. הסעיף לא הוקרא למנוחה, אולם נאמר כבדרך אגב "דירות". כאשר יוזכר כי בבעלות המנוחה הייתה דירה אחת בלבד, שהיוותה את הנכס העיקרי והמרכזי הכלכלי שלה.

191. יודגש כי המנוחה לא תיקנה את עו"ד כאשר זו התייחסה לנכסיה כ"דירות" ברבים. לאורך כל ההסרטה לא נאמר למנוחה מפורשות כי הדירה תעבור לבנות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

- 1 בעת הקראת עיקרי הצוואה דילגה עו"ד עדת הצוואה על הפיסקה: "על צוואה זו חתמתי
- 2 מרצוני הטוב, בהיותי בדעה צלולה ומיושבת ולאחר שהעמקתי במחשבה והבנתי את השלכות
- 3 צוואה זו". משפט מהותי זה לא הוקרא או הוסבר למנוחה.
- 4
- 5 193. כמו כן, אין התייחסות מפורשת לאורך כל ההסרטה על הדרת הבנים מצוואת המנוחה.
- 6
- 7 194. כשקוראים את הצוואה קריאה פשוטה ניתן לחשוב כי למנוחה יש אך ורק שתי בנות. כך למשל,
- 8 הוקראה למנוחה הפיסקה בה היא מבקשת מבנותיה לכבד את רצונותיה ולא להתנגד לצוואה,
- 9 אולם הביטוי המשמעותי במשפט: "ומבקשת משאר ילדיי", לא הוקרא למנוחה או הוסבר לה.
- 10 גם בפיסקה האחרונה בצוואה, בפנייתה האישית של המנוחה לילדיה, אין איזכור מפורש של
- 11 הבנים.
- 12
- 13 195. נכון הדבר כי אין חובה על האדם המוריש לנמק בצוואתו מדוע בוחר הוא להדיר מי מילדיו
- 14 מצוואתו, אולם ניתן לראות כי צוואת המנוחה בחרה לפרט "נימוק" להורשת עזבונה לבנות,
- 15 אולם אף בנימוק זה, אין אזכור כלשהו להדרת הבנים או אפילו לקיומם: "התובעת 2 בתי
- 16 היקרה טיפלה בי לאורך כל השנים באהבה ובמסירות גדולים וברצוני לגמול לה על שהקדישה
- 17 רבות מחייה למעני, כמו כן, אני מוקירה תודה גם לבתי היקרה התובעת 1 שדאגה וטיפלה בי
- 18 מפעם לפעם במסירות גדולה יחד עם אחותה התובעת 2".
- 19
- 20 196. כך גם בהסרטה החתימה על הצוואה המנוחה מתבטאת "שתי בנות שלי" ולא שתיים מבנותיי.
- 21
- 22 197. יתרה מכך, המשפט האחרון לצוואה, משפט שהינו מהותי מאוד בעניין הדרת הבנים לא הוקרא
- 23 למנוחה: "מלבד שתי בנותיי האהובות, אינני מורשה דבר לאף אחד, זהו רצוני, כבדו אותי".
- 24 בהסבר שנתנה עו"ד עדת הצוואה למנוחה נאמר שהירושה הולכת לתובעת 2 והתובעת 1, בלי
- 25 שצויין כי הירושה תועבר אליהן בלבד.
- 26
- 27 198. אין התייחסות כלשהי לבנים עימם כביכול לא הייתה המנוחה מצוייה בסכסוך – הנתבע 3, הבן
- 28 הנוסף או הנתבע 4. הרי ההליכים המשפטיים ננקטו כנגד הנתבע 1 והנתבע 2 בלבד. לא ניתן
- 29 הסבר מניח את הדעת הכיצד נישלה המנוחה את הנתבע 3 והבן הנוסף או את הנתבע 4, אשר
- 30 הסתלק מירושת אביו לטובתה של המנוחה.
- 31

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

199. הבנות טוענות חזר ושוב כי המנוחה הייתה "דעתנית", "עצמאית" ופעלה מרצונה החופשי. עם
זא הצפייה בהסרת הצוואה לא מעלה כי המנוחה הייתה דעתנית בעת עריכתה, כאשר בפועל
היא רק מגיבה ב"כן" ו"לא" ו"בסדר" למה שנאמר לה ע"י עורכת הדין. המנוחה אינה מוסיפה
דבר מיוזמתה.
200. אין ביטוי לנימוקים שגרמו למנוחה להוריש לבנות בלבד וטענותיה נגד הבנים בהסרת המנוחה
בעת עריכת הצוואה.
201. משכך, לא ניתן לקבוע כי המנוחה "הבינה את כל משמעותה ואישרה את הוראותיה שלה" –
כפי שעו"ד עדת הצוואה מציינת שאירע בראשית עמוד 3 בצוואה, בטרם החתימות.
202. כמו כן, לא מצאתי כל הסבר מדוע לא ערכה המנוחה צוואה לאורך כל השנים. להפך, שוכנעתי
כי המנוחה מעולם לא חפצה בעריכת הצוואה. כך העיד הנתבע 1 בעניין: "אצלנו המזרחים
צוואה זה לא בלקסיקון שלנו. אם אמא שלי הייתה שומעת את המילה צוואה היא הייתה
נכנסת לשוק, צוואה זה לא בלקסיקון של אמי, ממש לא." (ראו: פרוט' מיום 1.3.17, עמ' 19,
ש' 3-5). גם בתצהירה של אשתו של הנתבע 1, היא מציינת כי המנוחה אמרה בפניה ובפני הנתבע
1 כי היא איננה מעוניינת בעריכת צוואה כלל (ראו: סעיף 33 לתצהירה של אשתו של הנתבע 1).
203. טענה נוספת של הבנים הנוגעת לנסיבות עריכת הצוואה, הינה כי הבת התובעת 1 נכחה בעת
עריכת הצוואה, הגם שלא ניתן לראותה בסרטון. לאור הנימוקים שיפורטו להלן, דין טענה זו
להידחות.
204. כאמור ברקע העובדתי, ביום 21.1.18 קיבלתי את בקשת הבנים לביצוע דגימת קול ובדיקה על
ידי ספקטוגרף כראיית הזמה אשר לטענתם מוכיחה את נוכחותה של הבת התובעת 1 במעמד
עריכת הצוואה. ביום 23.1.18, ועוד בטרם קבלת ממצאי הבדיקה שערכו המתנגדים, הגישו
המבקשות בקשה למינוי מומחה מטעם ביהמ"ש לביצוע בדיקת הקול בכדי "למנוע חוות דעת
מוטעית" כלשונן בבקשה. ביום 6.2.18 דחיתי את בקשתן תוך שהעליתי בתמיחה: "מניין
יודעות המבקשות כבר עתה כי חוות הדעת לא תהיה לרוחן שהן מבקשות כבר עתה לפסול
אותה? תתקבל חוות הדעת ולאחר מכן מי שתוצאתה לא תישא חן בעיניו דרכו פתוחה לפני
לבית המשפט כדין."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

205. ביום 26.4.18 הוגשה חוות דעת מומחה מטעמם של המתנגדים בנוגע לזיהוי קולות בהקלטה המתעדת את הצוואה. בסיכום מסקנות חוות הדעת נקבע כי סרטון ההסרטה של חתימת הצוואה שנמצא על גבי כרטיס הזכרון אינו הסרטון המקורי, לא ניתן לדעת באיזה תאריך צולמה הצוואה ולעניינו נקבע כי: "לאחר הבדיקה באמצעים טכנולוגיים שעומדים לרשותי והן בהאזנה נראה כי קיים דמיון רב בין קולה של האחות התובעת 1 שדגמתי את קולה לבין בקול (צריך להיות "הקול" - ת.ס.פ) בהקלטה שאמר "הנה כאן גם"."
206. ביום 3.6.19 נעתרתי לבקשת המבקשות מיום 15.5.18 במסגרתה ביקשו להגיש 2 חוות דעת מטעמן – האחת לצורך הפרכת ממצאי חוות דעת לזיהוי קולות שהוגשה מטעם המתנגדים כאמור והשניה השוללת את נוכחותה של הבת התובעת 1 במעמד עריכת הצוואה. ממצאי חוות הדעת השניה הינה כי במעמד עריכת הצוואה נכחו 3 דוברים בלבד:

סיכום	
1.	בסרט מופיעים שלושה דוברים בלבד.
2.	כל הקולות הם קולות של נשים. הקול הראשון שייך לאישה שנמצאת מאחורי המצלמה (ככל הנראה היא זאת שצילמה את הסרט); הקול השני שייך למצווה (הדמות המרכזית בסרט); והקול השלישי שייך [REDACTED], עדה לצוואה.

207. עדתו של המומחה מר **אלכס רנב** אשר הגיש את חוות הדעת בעניין זיהוי קולות מההסרטה מטעמן של המבקשות חיזקה את המסקנה כי אין לאמץ את חוות הדעת שהוגשה מטעם המבקשים (ראו: פרוט' מיום 29.11.18, עמ' 48, ש' 12-28).
208. העדות לצוואה, **המטפלת ועו"ד עדת הצוואה**, מעידות אף הן כי לא נכח עימן עוד אדם למעט המנוחה במעמד עריכת הצוואה (ראו: חקירת עו"ד עדת הצוואה, פרוט' מיום 26.2.17, עמ' 17, ש' 6-7; חקירת המטפלת, פרוט' מיום 4.4.17, עמ' 22, ש' 7-10). **התובעת 1**, אשר על פי חוות דעת שהוגשה מטעם הבנים הייתה לכאורה האדם הרביעי שנכח בעת עריכת הצוואה מעידה אף היא כי לא היא, ולא התובעת 2 נכחו בעת עריכת הצוואה (ראו: פרוט' מיום 17.12.17, עמ' 45, ש' 1-2). בעניין זה עדותה הייתה מהימנה ולא מצאתי לסטות ממנה.
209. כך עולה גם מחקירתה של **התובעת 2**:
ש. **איפה את והתובעת 1 הייתן?**
ת. **אני הייתי למטה באוטו כי אמא אמרה לי שהיא רוצה לחזור איתי.**
התובעת 1 הייתה איתנו קצת באוטו והלכה הביתה."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

(ראו: פרוט' מיום 11.7.17, עמ' 28, ש' 23-25).

210. לאחר בחינות חוות דעת המתנגדים ושתי חוות הדעת מטעם המבקשות, שמיעת העדים ובחינת הראיות, לא שוכנעתי כי התובעת 1 או כל אדם נוסף נכחו בעת עריכת הצוואה. על כן, טענת המתנגדים נדחית בעניין זה.

211. אני דוחה את טענותיהן של המבקשות כי הן לא ידעו כלל על עריכת הצוואה וכאשר המנוחה סיפרה להן על עריכת הצוואה הן ניסו להניא אותה מכך. הוכח כי לא רק שהבנות ידעו על עריכת הצוואה, הן היו אלו שהביאו את המנוחה לדירתה בתל אביב, הן נכחו בפועל בבית המנוחה בסמוך לעריכת הצוואה, הן דאגו לעדות ולתעודה הרפואית. הוכח כי היעדר נוכחותן הפיזי של הבנות בזמן ההסרטה הייתה מכוונת ונועדה לשם יצירת מצג של אובייקטיביות בחתימת הצוואה.

212. בהתאם לאמור לעיל, אני קובעת כי המתנגדים הוכיחו שהמנוחה ערכה את הצוואה בנסיבות יוצאות דופן, אשר שיכנעוני כי לא היה מדובר ברצון חופשי ששיקף אומד דעת אמיתי לגבי ירושתה.

213. הוכח כי המנוחה הייתה נתונה להשפעת הבנות, הבנות הן אלו שהניעו את הנסיבות שאפשרו את עריכת הצוואה, הבנות פעלו במכוון ליצירת מצג של "התנאים הניטרליים" לשם עריכת הצוואה - החל מבחירת מיקום עריכת הצוואה ועד לבחירתן של העדות לצוואה וד"ר מזרחי.

214. המבקשות פעלו להדרתם המוחלטת של הבנים ובני משפחותיהם מחייה של המנוחה ופעלו להדרת המנוחה מהמציאות המוכרת לה, תוך שהושמעו באוזניה טענות קשות – שלא היה להן בסיס - נגד הבנים באופן שוטף. בכך ניטע יסוד "חוסר ההוגנות" הנדרש בסעיף.

215. בנסיבות הללו שוכנעתי כי המתנגדים הוכיחו את התקיימות כל המבחנים שנקבעו בפסיקה לקביעת השפעה בלתי הוגנת. לאחר זאת, המבקשות לא הוכיחו כי רצונה של המנוחה היה חופשי.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

216. אשר על כן, אני קובעת כי הצוואה מיום 22.9.13 הינה תוצאה של השפעה בלתי הוגנת של המבקשות כלפי המנוחה, ועל כן דין הצוואה להתבטל.

3. מעורבות בעריכת הצוואה

217. סעיף 35 לחוק הירושה קובע: "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה".

218. טענות המתנגדים בעילה זו נטענו בערבוביה עם טענותיהם בעילת השפעה בלתי הוגנת.

219. המתנגדים לא פירטו ולא הוכיחו מעורבות בעריכת הצוואה ונדמה שזנחו את טענותיהם בנוגע לעילה זה כעילה עצמאית.

220. הדברים נלקחו בחשבון במסגרת בחינת התקיימות מבחני השפעה בלתי הוגנת.

221. על כן, הטענה בדבר ביטול הצוואה בשל מעורבות המבקשות, נדחית.

ד. סיכום

222. ת"ע 23046-05-15 בקשה לצו קיום צוואה מיום 22.9.13 שהוגשה על ידי המבקשות – נדחית.
223. ת"ע 23110-05-15 התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה שהוגשה על ידי המתנגדים – מתקבלת.
224. ת"ע 57167-06-19 בקשה למתן צו ירושה שהוגשה על ידי המתנגדים – מתקבלת.

223. הוצאות – לאחר בחינת משכם של ההליכים, היקפם (מספר הדיונים, מספר ההחלטות שניתנו, היקף הטיעונים והעניינים שדרשו הכרעה), המשאבים שנדרשו לצדדים לנהלם, תוצאתם, המבקשות תישאנה בהוצאות המתנגדים בהליך בסך של 58,500 ₪.

224. פסיקתא לצו ירושה נחתמת כעת במקביל.

225. המזכירות תסגור את כל התיקים שבכותרת.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 23046-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 23110-05-15 הבנות ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 57167-06-19 הבנים ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב

לפני כבוד השופטת תמר סנונית פורר

1

2

3

ניתן היום, י"ג תמוז תשע"ט, 16 יולי 2019, בהעדר הצדדים.

4

תמר סנונית פורר, שופטת

5

6

7

8

9

10

11